

4

de Europese Gemeente

- ★ Gemeenten verantwoordelijk implementatie Europese regels
- ★ NL politici geen grote bewonderaars rechtstreekse contacten decentrale overheden in Brussel
- ★ Samenwerken met andere Europese steden is inspirerend

JAARGANG 42 - NR. 4

De Europese Gemeente is een uitgave van de Nederlandse sectie van de Raad der Europese Gemeenten en Regio's en van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Redactie:

Servicebureau Europa

VNG International

Postbus 30435

2500 GK Den Haag

Telefoon: 070 373 86 94

Fax: 070 373 86 60

Website:

www.servicebureau-europa.nl

E-mail: sbe@vng.nl of

tim.tepas@vng.nl

Hoofdredacteur:

Harrie Jeurissen

Redactieleden:

Edward Figuee

prof. dr. Bart Hessel

prof. dr. Ben Hoetjes

dr. Gert-Jan Hospers

drs. Chris de Lange

mr. Jacob Wiersma

Coördinatie:

Tim te Pas

Grafische verzorging:

Elma Multimedia B.V.

ISSN:

0166 4743

Tenzij anders vermeld geven de ondertekende bijdragen niet noodzakelijk de mening van de REGR en VNG weer. Overname van de artikelen is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

Inhoud

RUBRIEK COLUMN

Decentrale bestuurders geven het goede voorbeeld 3

RUBRIEK VNG DIRECTIE EUROPA

Europa in bestuursakkoord. 4

'IN EUROPA KOMT EERST DE MORAALEN EN DAN HET GELD'

De missie van de nieuwe voorzitter Nederlandse CLRAE-delegatie 6

EUROPA IS MEER DAN GELDPOTTEN

De toekomst van Europa vanuit gemeentelijk perspectief 8

RUBRIEK KENNISCENTRUM EUROPA DECENTRAAL

Aan de slag met Klimaatbeleid 10

JESSICA

Liefde op het eerste gezicht of winkeldochter-in-wording? 12

WAAROM WATERSCHAPPEN EUROPEES MOETEN DENKEN EN WERKEN?

Relatie EU en waterschappen. 14

NEDERLAND ÉÉN REGIO IN EUROPESE UNIE

Goedkeuring regionale- en plattelandsplannen Nederland 16

EEN WEEKJE EUROPA

Dagboek Nico Schoof vergadering Comité van de Regio's 19

MEPPEL MAAKT WERK VAN EUROPA

Viering dag van Europa 21

VIJFTIG JAAR EUROPESE SAMENWERKING

Een Duits-Nederlandse gedachtewisseling. 22

Decentrale bestuurders geven het goede voorbeeld

Xenofobie is van alle tijden. Bij een congres aan de Radboud Universiteit over 30 jaar vrij verkeer van personen werden in 1999 filmbeelden getoond uit het Oldenzaal van begin jaren zestig. Autochtonen kwamen in opstand en de politie moest hard optreden. Aanleiding was de komst van Italiaanse gastarbeiders naar de Twentse textiel fabrieken. Bezorgde ouders vreesden voor de eer van hun dochters. Vijf jaar later waren alle Twentse textiel fabrieken gesloten en onze Italiaanse medeburgers volledig geaccepteerd.

De eerdere discussies over de Europese Grondwet en ook de recente geluiden rond de aanpassingen van het Verdrag van Nice hebben in Haagse kringen geleid tot reacties met een hoog Oldenzaalgehalte uit de jaren zestig. Hoewel de meest trieste geluiden uit de parlementaire hoek komen, is het decentrale bestuur ook niet gespaard voor een verlaging van het niveau. VNG-voorzitter Deetman kreeg een stroom van SP-protesten over zich heen toen hij op grond van de inhoud van de ontwerp-Grondwet, gemeentebestuurders adviseerde vóór te stemmen. De Grondwet versterkt de positie van decentrale overheden.

Dat er na het referendum door regering en parlement opnieuw geen enkele serieuze poging is gedaan om helder te krijgen waar inhoudelijk de grootste pijnpunten zitten, heeft er toe geleid dat ook bij de aanloop naar de Eurotop in juni weer alle ruimte is gelaten aan parlementariërs als Van Bommel en Wilders c.s. om Europa af te schilderen als de grote bedreiging van onze nationale verworvenheden. Met hun appèl op onderbuikgevoelens blijven zij drenzen tegen Europa.

Bij gebrek aan inhoudelijk tegenwicht domineerde dit Europeuberaal gedrag de Haagse besluitvorming zo zeer dat de nadruk is komen te liggen op de omvang van de verdragswijziging. Daarom moet het Handvest van de Grondrechten er uit. Telt lekker door maar hoe krijg je dat in Brussel met droge ogen verkocht? Bijkomstig voordeeltje is wel dat de Haagse discussie op de valreep nog een beetje over de inhoud gaat.

Jammer dan dat daarbij nog steeds de nadruk ligt op de bedreigingen van Brussel en de winstpunten uit de nieuwe delen van de Grondwet, bijvoorbeeld voor de decentrale overheden, onderbelicht blijven. Zo wordt in de brieven van Verhagen en Timmermans aan de Tweede Kamer van 19 maart 2007 en 21 mei 2007 gepleit voor een scherpere afbakening tussen het nationale beleid en de aanvullende bevoegdheden van de EU op typisch nationale beleidsterreinen als cultuur, onderwijs, gezondheidszorg e.d. en gewaarschuwd voor 'sluipende' communautarisering van beleidsterreinen. Met dat laatste hebben de bewindslieden een punt dat mij na aan het hart gaat, want als ergens een sluipende communautarisering van beleidsterreinen wordt ervaren is dat bij decentrale overheden. Alleen blijkt uit de decentrale praktijk dat dit gevaar niet zit in het (nieuwe) Verdrag maar in de rechtspraak van het Hof van Justitie – transparantie naast de aanbestedingsrichtlijnen –, het secundair gemeenschapsrecht – deregulering door de Dien-

stenrichtlijn – en de beleidsontwikkelingen van de Commissie, zoals transparantie onder de aanbestedingsrichtlijn of de verfijnde economische toets bij staatssteun. Overigens heeft de centrale overheid zelf een flink pak boter op haar hoofd door bij omzetting van richtlijnen allerlei verzwarende maatregelen te nemen – luchtkwaliteit koppelen aan ruimtelijke ordening – of marktwerking in te voeren in gezondheidszorg of onderwijs. Het ligt niet aan Brussel als de Europese marktregels dan van toepassing worden op deze 'nationale beleidsterreinen.'

Gezien deze concrete decentrale inzichten, lijkt het geen toeval dat juist door decentrale bestuurders met ruime praktische ervaring in het 'bedreigende' Brussel een kritische maar positieve bijdrage aan de discussie over Europa is gegeven. Daarmee geven zij het goede voorbeeld.

Op 9 mei jl., de Dag van Europa, hebben de leden van de Nederlandse delegaties in het Comité van de Regio's, het Congres van Lokale en Regionale Overheden, CEMR en het Bestuurlijk Platform Europa van de

VNG een gezamenlijke verklaring opgesteld en aangeboden aan staatssecretaris Timmermans. Deze verklaring bevat zeven belangwekkende punten die de bestuurders beter gerealiseerd zouden willen zien. Kritisch ten opzichte van de bestaande situatie maar tegelijkertijd aansluitend op een aantal winstpunten die in de ontwerp-Grondwet zaten. Ik noem het versterken van het democratisch proces en de positie van de decentrale overheden in de EU en het nader overdenken van de verhouding tussen de vier bestuurslagen. Tenslotte willen de bestuurders met het kabinet bezien op welke wijze de decentrale overheden een rol kunnen spelen in het stimuleren van het debat over Europa.

In aansluiting hierop wil de redactie van de Europese Gemeente deze Europa-verklaring aanpakken om een inhoudelijk debat over Europa te voeren. Verdeeld over een aantal nummers zal aandacht worden besteed aan de zeven punten uit de verklaring.

Wij nodigen daarmee de lezers uit om in geschrifte aan de discussie deel te nemen. De protesterende SP-ers kunnen dan inhoudelijke argumenten aanvoeren tegen het stemadvies van Deetman. Ik zou van hen, naast het tamboereren tegen interne markt en voorrang van Europees recht, waar Nederland in 1957 al voor heeft gekozen, eens argumenten willen horen die voor 2007 relevant zijn.

Prof. dr. Bart Hessel

Europeuberaal gedrag

Europa in bestuursakkoord

Den Haag. Onder de veelzeggende titel ‘Samen aan de slag’ heeft de VNG met het kabinet een nieuw bestuursakkoord afgesloten. In dit akkoord zijn de afspraken vastgelegd die het rijk en de gemeenten gezamenlijk in de regeerperiode van dit kabinet gaan uitvoeren. Ook over de samenwerking op Europese dossiers is in het akkoord een aantal afspraken opgenomen.

EUROPA-PROOF

Al in de inleiding is een verwijzing naar Europa opgenomen. Hierin wordt een aantal problemen gedefinieerd die later in het akkoord tot concrete afspraken worden uitgewerkt.

- Het uitgangspunt om bestuur en beleid zo dicht mogelijk bij de burger te brengen geldt ook voor de vierde bestuurslaag, de Europese Unie;
- Een groeiend deel van de verantwoordelijkheid voor uitvoering en naleving van Europese regels ligt in handen van gemeenten en provincies;
- Publieke voorzieningen op lokaal en provinciaal niveau worden door de Europese marktregels geraakt;
- Binnen de Nederlandse bestuurlijke verhoudingen zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor de verplichting tot naleving van Europees recht;
- Het is een ambitie van het rijk en gemeenten om een effectiever Europees bestuur op basis van subsidiariteit te bewerkstelligen.

In de paragraaf 1.1.2 ‘bestuurskracht van en samenwerking tussen gemeenten’ worden deze punten nader uitgewerkt in een aantal concrete afspraken.

Nog eens benadrukt wordt dat gemeenten er zelf verantwoordelijk voor zijn dat hun regelgeving in lijn is met de Europese regels, Europa-proof zijn. Er is suprematie van Europees recht, dit recht gaat boven nationaal, regionaal en lokaal recht. Overigens kan het rijk, indien

een gemeente in strijd handelt met het Europees recht, daar door de Europese Commissie op worden aangesproken. Daar staat tegenover dat gemeenten hinder kunnen ondervinden van te late of verkeerde implementatie van Europees recht in nationale wetgeving. In de binnenkort te verwachten wet ter bevordering van de naleving van Europese regels zal een evenwicht moeten worden gevonden tussen deze belangen.

Afgesproken is dat het rijk structureel een bijdrage blijft leveren aan het in stand houden van voorwaarden voor het Europa-proof zijn van gemeenten. Het gaat dan vooral om de tijdige en volledige beschikbaarstelling van voor gemeenten relevante EU-informatie en een structurele bijdrage aan het Kenniscentrum Europees recht en beleid voor decentrale overheden (Europadecentraal).

RELATIE RIJK-GEMEENTEN

Tevens zijn de volgende afspraken over de Europese Unie gemaakt:

- ‘de verdere uitwerking en invulling van de afspraken over een goede impactanalyse van de decentrale gevolgen in een vroegtijdig stadium van Europese beleidsvoorstellen en het

betrekken van decentrale overheden bij de Nederlandse besluitvorming in de Europese Unie worden in een actieplan vastgelegd.’ Daarmee wordt invulling gegeven aan de wens van de gemeenten dat al in de fase waarin de Europese Commissie werkt aan nieuwe voorstellen bekeken wordt welke effecten deze voorstellen zouden kunnen hebben op gemeenten;

- ‘Het rijk zal artikel 2 van de financiële verhoudingswet toepassen op nieuw Europees beleid om met de gemeenten te bezien of er sprake is van financiële gevolgen en op welke wijze deze worden gedekt’. Een voorbeeld is de recent aangenomen dienstenrichtlijn. Gemeenten zullen ten behoeve van de implementatie van deze richtlijn een, overigens beperkt, aantal activiteiten moeten verrichten. De kosten die daarvoor worden gemaakt zullen gecompenseerd moeten worden in het gemeentefonds;
- ‘Voor belangrijke, prioritaire dossiers wordt een uitgewerkt implementatie traject afgesproken, waarbij door het rijk voor een duidelijke coördinatie wordt gezorgd.’ Als we het voorbeeld uit het vorige punt nemen, dan zal het rijk dus een duidelijk implementatietraject moeten aangeven. Overigens kan worden opgemerkt dat dit voor dit dossier inderdaad goed gaat;
- ‘De VNG wordt intensief betrokken bij de discussie en standpuntbepaling over de verenigbaarheid van publieke dienstverlening en interne marktregels’. Op terreinen als staatssteun en aanbestedingen lopen gemeenten meer en meer op tegen beperkingen die vanuit Europees niveau worden opgelegd bij het uitoefenen van publieke dienstverlening. Er is inmiddels op Europees niveau een discussie gestart over diensten van algemeen belang. Binnen deze discussie zal een oplossing moeten worden gevonden voor deze problematiek;
- ‘Twee keer per jaar wordt de voortgang van de afspraken in het

bestuursakkoord alsmede een aantal andere Europese ontwikkelingen geagendeerd in een bestuurlijk overleg met de staatssecretaris van Europese Zaken en de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties’.

Gemeenten verantwoordelijk implementatie Europese regels

Huis van steden, gemeenten en regio's in Brussel

Officiële opening door EU-commissarissen Wallström (links) en Hübner

Met deze afspraken is weer een aantal stappen vooruit gezet in de relatie rijk – gemeenten als het gaat om Europese vraagstukken. Geconstateerd moet worden dat er nationaal, maar ook internationaal, meer en meer belangstelling ontstaat voor de gevolgen van Europees recht en beleid voor gemeenten (en provincies). Zij zijn het die in veel gevallen verantwoordelijk zijn voor de invoering van deze regelgeving en worden dan ook geconfronteerd met de positieve maar ook met de negatieve aspecten.

Het is van groot belang voor gemeenten dat zij worden geconfronteerd met regelgeving die ook inderdaad uitvoerbaar is. Zowel voor de legitimiteit (draagvlak) van de regelgeving als ook voor de kwaliteit van de regelgeving is het goed dat rijk en gemeenten de wens hebben uitgesproken om verder met elkaar samen te werken. De afspraken in het bestuursakkoord onderstrepen dit.

VNG-voorzitter Deetman in gesprek met EU-commissarissen Wallström (links) en Hübner

HUIS VAN STEDEN, GEMEENTEN EN REGIO'S IN BRUSSEL GEOPEND

De VNG heeft sinds 1993 een kantoor in Brussel. Vanuit dit kantoor werden de belangen behartigd bij de Europese instellingen en werd overleg gevoerd met de zusterverenigingen uit andere lidstaten en de Europese koepelorganisatie 'Council of European Municipalities and Regions (CEMR)'. De VNG heeft altijd als uitgangspunt in Brussel gehanteerd dat hoe Euro-peser standpunten zijn hoe meer mogelijkheden er zijn om invloed op het Brusselse proces uit te oefenen.

Het is vanuit deze invalshoek dat reeds eind jaren tachtig de toenmalige voorzitter van de directieraad van de VNG, Klaas

de Vries, geprobeerd heeft om tot gemeenschappelijke huisvesting te komen. De geesten waren nog niet rijp en de VNG trok in bij de zusterverenigingen uit Scandinavië en Duitsland. Maar op 6 juni jongstleden is de oude wens toch in vervulling gegaan. 19 Verenigingen uit 17 landen en de CEMR hebben, gezamenlijk met Eurocities, de Europese koepel van grote steden, en een tiental grote steden, waaronder de G-4, een gemeenschappelijk onderkomen gevonden.

Onder grote belangstelling is het Huis van steden, gemeenten en regio's door de commissarissen Wallström en Hübner geopend. Ongeveer 500 gasten, waaronder leden van het Europees Parlement, leden van het Comité van de Regio's, ministers, vertegenwoordigers van de Europese Commissie en lokale en regionale bestuurders hebben de opening bijgewoond.

'I have to thank you for the fact that you, so many associations of cities, municipalities and regions, have agreed to work here, together under the same roof', zei de vice-voorzitter van de Europese Commissie, Margot Wallström, in haar toespraak. Zij vervolgde: 'You are an inspiration for us all, because of your capacity to innovate and to make a difference on the ground'.

Commissaris Hübner, verantwoordelijk voor regionaal beleid, voegde daar aan toe: 'This house is a unique place which mirrors the experience I have gained as an EU commissioner travelling across Europe's cities, municipalities, and regions. This experience has helped me realise that Europe is not only about economics and institutional issues – it is also about feelings, passion and compassion'.

In zijn dankwoord gaf Wim Deetman, als vice-voorzitter van de CEMR en vertegenwoordiger van de VNG en de G4, aan dat 'the opening of the house of cities, municipalities and regions a massive step forward is for Europe's local and regional governments. It is a clear message: Europe's cities, municipalities and regions are working together for a better European Union closer to its citizens'.

De gemeenschappelijke huisvesting zal moeten bijdragen aan een versterking van de belangenbehartiging op Europees niveau door decentrale overheden, gezamenlijk met alle collega's en ook met de leden van het Comité van de Regio's. Op Europees niveau zal men nog meer bewust moeten worden van het feit dat veel Europees beleid moeten worden uitgevoerd door gemeenten en regio's. Samenwerking met elkaar en met de Europese instellingen is daarvoor een belangrijke voorwaarde. Het is al gezegd, een oude wens van de VNG is in vervulling gegaan. Ook bij de totstandkoming van ons nieuwe huis in Brussel heeft de VNG een stimulerende rol gespeeld.

Grote belangstelling voor opening Huis van steden, gemeenten en regio's

‘IN EUROPA KOMT EERST DE MORAAAL EN DAN HET GELD’

Hoorn. Zuerst kommt das Fressen und dann die Moral schreef Bertolt Brecht in zijn Dreigroschenoper (1931) toen Europa tot een dramatische sociaal-economische wanorde verviel. Uit de onbeschrijflijke verwoesting van de Tweede Wereldoorlog die onafwendbaar bleek, herrees Europa. Het citaat van Brecht die in 1956 stierf, komt als vanzelf boven drijven op het moment dat dr. G.O. van Veldhuizen (‘Onno’), burgemeester van Hoorn en de nieuwe voorzitter van de Nederlandse delegatie in het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa (CLRAE), vertelt dat in het Europa van vandaag meer dan ooit tevoren ‘eerst de moraal komt en dan het geld.’Tijden zijn ècht veranderd.

PAPLEPEL

Het is niet verwonderlijk dat het gesprek over zijn voorzitterschap deze wending neemt. Van Veldhuizen’s moeder is van Duits-Roemeense afkomst; er zullen weinig Nederlanders zijn die zo mooi Duits spreken als hij. Bovendien spreekt hij langzaam en minzaam, sterk articulerend, zeer afgewogen ook alsof elke verspreking of vergissing bovenal moet worden voorkomen. Hij promoveerde in 1993 aan de Universiteit van Osnabrück (hij woonde in die stad), 90 kilometer oostelijk van Enschede, waar zijn voorganger bij CLRAE, drs. J.J.H. Mans, burgemeester was. Curieus detail: zijn studie werd mogelijk dankzij het Europese Erasmus-programma. De titel van het proefschrift waarop hij blijkens zijn cv magna cum laude promoveerde, is te mooi Duits om hier niet te noemen – Die privatrechtsgestaltende Wirkung des öffentlichen Rechts im Umwelthaftungsrecht. Ongenuanceerd in lektentaal: hoe publiekrechtelijke voorschriften (vergunningen) de civiele milieuaansprakelijkheid kunnen beïnvloeden. Nog anders gezegd: Van Veldhuizen’s band met Europa is met de paplepel ingegoten.

Daar komt nog iets bijzonders bij. Na zijn afstuderen verwierf hij een baan in het bedrijfsleven waar zijn natuurlijke, aangeboren hang naar een wereld zonder grenzen hem glansrijke carrièreperspectieven bood. Hij woonde in Parijs. Maar eind jaren negentig (hij is dan 38 jaar) neemt hij een ingrijpend besluit door – diep van binnen – te luisteren naar een

stem die hem steeds luider de verlokkingen van het openbaar bestuur schilderde. Want ook dat werd hem met de paplepel ingegoten. Zijn vader, een bekende en geziene persoonlijkheid, was burgemeester van Oss (voor de PvdA), en zijn oom Adriaan, minstens zo bekend, was lange tijd lid van de Eerste Kamer, ook van de PvdA. Onno van Veldhuizen is D66-er. Hij solliciteerde naar het burgemeesterschap van Nieuwkoop en werd uit 48 kandidaten gekozen; hij was de enige zonder bestuurlijke ervaring. Zijn nieuwe loopbaan startte in 1999. Vier jaar later werd hij burgemeester van Hoorn. “Ik wilde weer thuiskomen”, zegt hij openhartig over zijn overstap.

“En hier in Hoorn”, vervolgt hij met een

brede glimlach, “komen alle lijnen samen.”

“Want ooit was Hoorn in de tijd van de VOC samen met andere steden een wereldstad en trokken wij als Nederland de wereld in op onze voorwaarden. En nu in de 21ste eeuw komt de wereld naar ons, alleen nu meer op háár voorwaarden. De verbinding vanuit Hoorn naar – zoals in dit geval – CLRAE, is in het licht van deze beschouwing een logische stap – eigenlijk.”

Het gesprek met hem zou zich moet toespitsen op de tweede stelling uit de Europa-verklaring van de VNG, op 9 mei, ook door hem, ondertekend, maar krijgt al snel een breder spectrum. Die stelling luidt: Het is van groot belang dat snel overeenstemming wordt bereikt over een nieuw verdrag voor Europa. De groei van

EDWARD L. FIGEE

POLITIEK ADVISEUR GELDERLAND-OVERIJSSSEL IN DEN HAAG EN
CONSULTANT COMMUNICATIESTRATEGIE VOOR VNG INTERNATIONAL

Burgemeester van Veldhuizen van Hoorn

het aantal leden van de Europese Unie maakt het noodzakelijk dat op het terrein van de besluitvormingsprocedures een aantal aanpassingen wordt gemaakt. Wel nu, het verdrag is er. Wat vond hij ervan dat Nederland vrij massaal ‘nee’ zei tegen de eerste versie? De essentie van wat hij zegt is dat sommige ontwikkelingen dwars over alles heen, toch gewoon doorgaan en dat het daarom zaak is als lokaal bestuur, als decentraal bestuur, alert te blijven in de vervolgstappen die moeten worden gezet. Dat is de gedachte achter de Europa-verklaring en de hier aangehaalde stelling.

THE WINNER TAKES ALL

“Het is met het fenomeen ‘opinie’ net als met het weer. Je moet het ermee doen. Maar je kunt je er wel tegen beschermen, zodat je niet helemaal ‘nat’ gaat. Er zijn ook zeer genuanceerde opinies; die klinken te weinig door. Maar wat mij telkens weer gerust stelt, is het feit dat Nederlanders geen gekke Henkies zijn. Ze zijn niet tegen Europa, want iedereen weet dat datgene wat internationaal is, tot en met de pizza, de fetakaas, de auto en je favoriete buitenlandse muziek aan toe, overal tegen ons land aan klotst en ten diepste het eigen leven beïnvloedt. Als je dat niet ‘pakt’, ben je diep begraven. Dat weten we ook allemaal, maar de mensen kunnen het niet meer overzien. En dan gaan bij de meesten de luiken dicht. Dat is wat er gebeurde.”

“Nederlanders zijn geen gekke Henkies”

“Die ene markt is er en die stop je niet meer. Wat je ook doet. Landen concurreren op kapitaalbelasting en wat ze te kort komen, proberen ze op arbeid terug te verdienen. Er is binnen de EU vrij verkeer van goederen en diensten. Zo gaat het nu. De markt is wereldwijd amoreel en uiteindelijk immoreel want the winner takes all. We willen een socialer Europa. Maar als je een socialer Europa wilt, moet je ook instemmen met méér Europa. En zo gaan die processen door. Onafwendbaar. Onvermijdbaar. Onomkeerbaar vaak ook.”

Van Veldhuizen meent dat ons land voor een aantal van die ontwikkelingen te klein is en dus noodgedwongen altijd aangewezen is op samenwerking met anderen. Voor gemeenten geldt hetzelfde. Daar heeft hij geen moeite mee. “Op grotere schaal arrangementen regelen”, noemt hij dat. “Men spreekt over het ontstaan van een global village, maar dit ‘dorp’ heeft nog geen echt bestuur en dus heerst er te vaak de anarchie.”

Hij lacht, alsof hij het beeld ineens voor zich ziet. Dan maakt hij de sprong naar Hoorn want in zekere zin is elke gemeente door de globalisering van ontwikkelingen, een soort global village, maar dan wel met bestuur. “Ik ervaar deze gemeente met recht als een gemeenschap. En ook hier geldt wat op het Europese niveau zichtbaar moet zijn: mensen willen ten diepste een sociale gemeenschap en tegelijk een rechtsgemeenschap zien. En die voelen en ondergaan, want daaraan ontlene ze identiteit.”

Het is precies om deze reden dat hij zo enorm veel waarde en belang toekent aan het Europese Hof van Justitie, dat – zoals bekend – aan de Raad van Europa is ‘opgehangen’.

Europese Hof van de Rechten van de Mens in Straatsburg

Europa-verklaring van Nederlandse delegaties en VNG

2. Het is van groot belang dat snel overeenstemming wordt bereikt over een nieuw verdrag in Europa. De groei van het aantal leden van de Europese Unie maakt het noodzakelijk dat op het terrein van de besluitvormingsprocedures een aantal aanpassingen wordt gemaakt.

“Ik ben ervan onder de indruk als je ziet wat daar gebeurt. Ze behandelen 50.000 klachten per jaar, die uit alle hoeken van Europa komen, tot diep in Rusland aan toe. Dat betekent dat er overal mensen zijn die hun rechten kennen en die weten dat het Europees Hof een reddingsboei zijn kan. Natuurlijk, lang niet alle klachten zijn ontvankelijk, maar toch. De Raad van Europa met het Hof staat voor mensenrechten, voor democratie. Zij vormen, wat ik wel eens noem, de dikke spijker waaraan de Europese jas hangt. Daarom is het uitgangspunt van de EU zo belangrijk dat je als lidstaat pas aan het geld van die ene markt en Europese subsidies komen mag, op het moment dat je de moraal onderschrijft. Dat is een ultiem voorbeeld van wat ik daarstraks de kracht, de grote zeggingskracht, van die internationale arrangementen noemde. De EU is zo’n arrangement. Daarom ook is wat de Poolse regering tegenover Duitsland deed tijdens de sloffase van de onderhandelingen over het nieuwe

“Kathedralen van nationale overheden”

verdrag, namelijk het inzetten van gevoeligheden die met de Tweede Wereldoorlog te maken hebben, beneden de rechtstreekse waardigheid die de EU juist na die oorlog verworven heeft, en Duitsland in het bijzonder. Ik vond de houding van de Duitse minister Schäuble van Bin-

nenlandse Zaken groots: hij straalde uit daar boven te staan zonder het verleden te willen veronachtzamen.”

Maar wat betekenen al deze ingrijpende veranderingen nu voor de positie van de centrale overheden binnen de EU?

“Een handvest dat de zelfstandigheid regelt van de regionale overheden komt er niet omdat die voor de nationale regeringen naar mijn opvatting te bedreigend

zou zijn. Maar de realiteit is dat de economie in dit deel van de wereld, een Europese economie en geen nationale economie is. De regio-

naliserings die jaren geleden al is ingezet, zal doorgaan. En hoe je het ook wendt of keert – de landsregeringen zullen een andere positie krijgen. Je kunt de tijd niet stil zetten. Maar wat het nadeel is geworden, is dat we als het ware kathedralen van nationale overheden hebben gebouwd, om de nationale collectieve arrangementen die we al hebben, te beschermen, terwijl die alleen door middel van supranationale arrangementen echt kunnen overleven.”

Van Veldhuizen is optimistisch over de toekomst van de EU. Er zal zeker nog wel eens een storm opsteken, maar de economische groei in de nieuwe lidstaten laat zien welke enorme stimulantia er van de EU uit kunnen gaan. Zorgen maakt hij zich wel over grote tegenstellingen in enkele van die landen tussen de rijke bovenlaag en de vaak nog straatarme onderlaag. Er is – zoals vooral in landen als Roemenië en Bulgarije – nog geen middenstand die de nationale economie voldoende dragen kan. Juist ook daar ligt volgens hem een grote taak voor de Europese lokale overheden. “Daar wil ik vanuit CLRAE aan werken. Maar ik zit er nog maar net en wil eerst luisteren. Elke stap die we daar gaan zetten om Europa sociaal te maken zoals mensen dat beleven willen, moet een onomkeerbare stap zijn.”

Europa is meer dan geldpotten

HARRIE JEURISSEN

Den Haag. “Europa is niet alleen een taak van de nationale overheid maar vooral van het maatschappelijk middenveld en decentrale overheden. Ik maak het tot mijn spijt nog te vaak mee dat gemeenten en provincies alleen aan de Europese geldpotten denken. De gemeente Maastricht is hierop een uitzondering. Het hele jaar zijn er acties om Europa dichterbij de burger te brengen”, aldus Frans Timmermans, staatssecretaris Europese Zaken tijdens een gezamenlijke vergadering van de Nederlandse delegaties naar het Comité van de Regio’s (CvdR), het Congres van Lokale en Regionale Overheden bij de Raad van Europa (CLRAE) en het bestuurlijk platform Europa van de VNG.

WAPENFEIT

Het CvdR is een officieel EU-orgaan van lokale en regionale overheden waaraan de Europese Commissie verplicht is om advies te vragen over alle wetgevings-initiatieven met een raakvlak naar decentrale overheden. De adviezen gaan ook naar het Europees Parlement. Het CLRAE is naast de Parlementaire Assemblée en het Comité van Ministers de derde officiële pijler van de Raad van Europa (RvE), een gouvernementele organisatie in Straatsburg waarbij 46 Europese landen zijn aangesloten. Een van de belangrijkste wapenfeiten van de CLRAE is de vaststelling van een Europees handvest lokale autonomie dat in 1985 door het Comité van Ministers werd bekrachtigd via een verdrag. Al enkele jaren wordt er gewerkt aan een Europees handvest regionale autonomie, maar door verschillen in de regionale belangen is er nog steeds geen overeenstemming bereikt.

Zowel het CvdR als het CLRAE streven er naar om het Europees handvest lokale autonomie een steviger juridische basis binnen de EU te geven. Zo werkt het CvdR aan een advies met de bedoeling om het handvest om te zetten in een Europese richtlijn en werkt het CLRAE aan een aanpassing van de tekst zodat ook de EU tot het verdrag, waarin het handvest is vastgelegd, kan toetreden.

De richtlijn diensten van algemeen belang is een tweede onderwerp dat bij beide instellingen op de agenda staat. Het CvdR heeft zich regelmatig uitgesproken voor een beperktere werking van deze richtlijn en het Europees Hof heeft inmiddels de Europese bevoegdheden op dit terrein beperkt. De CLRAE werkt aan een resolutie die aangeeft dat de bestaande dienstenrichtlijn op onderdelen in strijd is met de uitgangspunten van het Europees handvest lokale autonomie.

Volgens staatssecretaris Timmermans is het van belang dat de mede-overheden met het kabinet gaan samenwerken om het onderwerp diensten van algemeen belang, nader in te vullen. Hij verwees hier met name naar de woningcorporaties: “Als wij willen dat ze niet onder de richtlijn gaan vallen, dan moeten ze zich ook niet gedragen als projectontwikkelaars”. Ook op andere terreinen is het, volgens de staatssecretaris, van belang dat de decentrale overheden in Europa samen optrekken met het kabinet. VNG en

IPO hebben voor 2007 de volgende Europese beleidsprioriteiten vastgesteld:

- Luchtkwaliteit;
- Bodemstrategie;
- Afvalpreventie en recycling;
- Prioritaire stoffen Kaderrichtlijn water;
- Klimaatverandering;
- Energie;
- Aanbesteding openbaar vervoer. Het Europees Parlement heeft inmiddels in dit dossier een uitspraak gedaan waardoor de aanbestedingsverplichting beperkt wordt.
- Procedures concessieverlening;
- Sociale diensten van algemeen belang;
- Immigratie, integratie en asielbeleid;
- Mededelingen over de rechten van het kind.

Natuurlijk kwam ook de discussie over de Grondwet ter sprake. In het verleden was Nederland een consequent voorstander van uitbreiding, verbreding en verdieping van de EU. Daarin is de laatste jaren de klad gekomen. In een inleiding tijdens het VNG congres in Utrecht zette Alexander Rinnooy Kan, voorzitter van de SER, uiteen dat de pro-Europese houding is omgeslagen in argwaan en irritatie jegens Brussel of bepaalde lidstaten. “De netto-financiële positie ten opzichte

van het Europese budget geldt inmiddels als de belangrijkste indicator voor winst of verlies in de Europese arena. Onder de vlag van de subsidiariteit neemt ons land de laatste tijd vooral defensieve posities in”.

Toen staatssecretaris Timmermans nog kamerlid was zei hij in 2004 het volgende over het Europese debat: “Het debat over Europa is al jaren oneerlijk. Vroeger was het oneerlijk omdat wij alleen maar spraken over de positieve kanten en nooit de negatieve kanten benoemden. De afgelopen jaren is het debat in toenemende mate oneerlijk geworden omdat wij alleen maar over de negatieve kanten van Europa spreken en bijvoorbeeld het benadrukken van het belang van Europa voor Nederland en de Europese burger overlaten aan de SER en wij

dat als politici niet meer voor onze rekening nemen.”

Tijdens de bijeenkomst in den Haag merkte staatssecretaris

Timmermans op: “De afgelopen vijf jaar hebben we in Nederland teveel aan navelstaarderij gedaan. Dit gaat het kabinet doorbreken. Europa is niet voor niets de eerste prioriteit in het regeerakkoord. Het debat moet breder worden. Het is tot nu toe veel te veel juridisch geweest. Het kabinet wil een verdrag dat in vorm en inhoud wezenlijk anders is. Nederland moet weer in het hart van Europa verankerd worden en Europa weer in het hart van de Nederlanders”.

Inmiddels is alom bekend hoe de gewijzigde vorm en inhoud er volgens het kabinet uit moet zien. Op de eerste plaats moet het verfoeilijke woord Grondwet worden geschrapt. Nederland kent maar één grondwet en die is in 1815 vastgesteld. Ook is er geen behoefte aan een Europese vlag en volkslied. Dit zijn immers symbolen van een Europese superstaat. De Nederlandse vlag werd twee weken voordat de Staten-Generaal in maart 1796 moest plaatsmaken voor de Nationale Vergadering van de Bataafse Republiek, nog snel vastgesteld. Besloten werd: “Dat voortaan en in het toekomstige de Nationaal Vlag van de Staat zal zijn de gewoone en altoos in gebruik geweest zynde Bataafsche of zoogenaamde Hollandsche Vlag, bestaande in drie evenwydige en horizon-

pro-Europese houding omgeslagen in argwaan

taale Banden van gelyke breedte, en van welken de bovenste rood, de middenste wit, of ongekleurd, en de benedenste blaauw gekleurd is". Het Wilhelmus is al 75 jaar onze nationale hymne.

Ook het Handvest voor de Grondrechten van de Europese burgers moet verdwijnen. Alleen, een groot deel van deze rechten is al in werking getreden en kan niet meer worden teruggedraaid. Volgens de Leidse hoogleraar mensenrechten Rick Lawson beschikt de Europese burger al voluit over eigen EU-grondrechten. Juridisch maakt het volgens hem niet uit of die grondrechten-passages in het verdrag zelf zijn opgenomen of in een protocol 'apart' zullen staan. Hij denkt dat de Haagse discussie snel voorbij is wanneer men zich hier gaat verdiepen in de meest recente arresten van het Europese Hof. Sinds 2006 heeft het Hof de grondrechtbepalingen, zoals die in 2000 door de top van Nice als een plechtige politieke verklaring werden vastgelegd, in minstens drie arresten toegepast.

Verder wil Nederland een versterking van de rol van de nationale parlementen in het Europese besluitvormingsproces. Ze moeten een rode kaart aan Brussel kunnen uitdelen.

De Europese Raad van eind juni in Brussel heeft het merendeel van de eisen van het kabinet, ingewilligd:

- Alle termen die in de Grondwet maar enigszins deden denken aan Europese staatsvorming, zijn geschrapt;
- De Europese Raad krijgt een vaste voorzitter (voor 2,5 jaar) i.p.v. elk halfjaar;
- De Commissie wordt vanaf november 2014 verkleind tot 18 leden (nu 27);
- Het Europees Parlement krijgt meer zeggenschap, o.m. over landbouw en justitie;
- Er komt een versterkt controlemechanisme voor de nationale parlementen. Maar een rode kaart kunnen ze niet uitdelen.

SUBSIDIARITEITSPRINCIP

Voorzitter Deetman van de VNG en in het dagelijkse leven burgemeester van Den Haag maakte zich sterk voor behoud van de artikelen over subsidiariteit in een nieuw verdrag. "Gemeenten hebben er belang bij dat het subsidiariteitsbeginsel beter wordt geregeld in Nederland". Timmermans was het met hem eens: "Nederland is wellicht het meest gecentraliseerde land in Europa en we hebben nog een lange weg te gaan om het subsidiariteitsprincipe handen en voeten te geven".

In een antwoord op een brief van de Europese overkoepelende organisaties van lokale en regionale overheden heeft de Duitse Bondskanselier, Angelica Merkel, duidelijk aangegeven dat in het

compromis dat het Duits voorzitterschap zal presenteren, de betreffende artikelen ter versterking van de rol van gemeenten en regio's op Europees niveau, gehandhaafd zullen blijven. Ook de nieuwe Franse president Nicolas Sarkozy is er voorstander van dat in een nieuw verdrag de rol van lokale en regionale overheden wordt versterkt, zoals blijkt uit een brief aan de Franse sectie van de Raad der Europese Gemeenten en Regio's.

Uit het besluit van de Europese Raad blijkt dat de institutionele rechten voor lokale en regionale overheden die eerder in de ontwerp Europese Grondwet werden voorgesteld, zijn overgenomen, zoals de erkenning en eerbiediging van lokaal en regionaal zelfbestuur. De definitie van het subsidiariteitsprincipe wordt vastgelegd in een Protocol dat aan het Hervormingsverdrag wordt gehecht.

Volgens de staatssecretaris is Europa meer dan geldpotten. Dat mag dan wel zo zijn, maar Europees geld is belangrijk. Dit blijkt wel uit de algemene instemming over het Nederlandse Nationaal Strategisch Referentiekader (NSRK) dat medio juni door de Europese Commissie werd goedgekeurd. Hierin geeft het kabinet aan hoe het de 1,9 miljard euro aan Europese middelen die in de periode 2007-2013 naar Nederland vloeien, denkt uit te geven. Ongeveer 1,7 miljard is bestemd voor de verbetering van het regionaal concurrentievermogen en werkgelegenheid en ongeveer 250 miljoen voor Europese territoriale samenwerking. Het accent ligt op innovatie en ondernemerschap. Tachtig procent gaat hier naar toe. Voor het eerst zijn de Europese structuurfondsen dekkend voor heel Nederland, wat betekent dat ook de regio West er voor in aanmerking komt. On-

der het NSRK zijn vijf operationele programma's gemaakt. Eén hiervan wordt mede gefinancierd door het ESF en vier door het EFRO en het Cohesiefonds. Wat de territoriale samenwerking betreft zijn er drie operationele programma's, Grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland en België, transnationale samenwerking 'Noord Zee' en Noord West Europa alsmede interregionale samenwerking.

Tijdens de presentatie van het goedgekeurde NSRK in Brussel pleitte minister Van der Hoeven voor een grotere toegankelijkheid voor nieuwe gebruikers, zoals bedrijven en kleinere gemeenten. "Ontsluiting van de structuurfondsen voor nieuwe gebruikers staat hoog op mijn verlanglijstje. Maar de wil moet uit de regio komen. Het zou mooi zijn als zij deze kansen grijpen."

Uit een onderzoek door 'Binnenlands Bestuur' blijkt dat de helft van de Nederlandse gemeenten in 2006 één of meerdere Europese subsidieaanvragen heeft ingediend. Een nadere analyse laat zien dat er sprake is van een succesvolle kopgroep. Een kwart van de gemeenten gaat met de bulk van de Brusselse miljoenen strijken.

Tijdens de bijeenkomst in den Haag hebben de leden van de Nederlandse delegaties in het CvDR en van het CLRAE en CEMR alsmede het Bestuursplatform Europa van de VNG een gezamenlijke verklaring vastgesteld over de toekomst van Europa vanuit gemeentelijk en provinciaal perspectief. Deze verklaring bevat zeven belangrijke punten die zowel op Europees als nationaal niveau generaliseerd moeten worden om de rol van decentrale overheden in het Europese besluitvormingsproces te versterken.

Nederland meest gecentraliseerde land

Staatssecretaris Timmermans en VNG-voorzitter Deetman met de verklaring over de toekomst van Europa vanuit decentraal perspectief

Aan de slag met klimaatbeleid

Den Haag. Nu duidelijk is geworden dat de gemiddelde oppervlaktetemperatuur op aarde sinds 1850 zo'n 0.76° C is gestegen en de helft van het gletsjerijs is verdwenen, begint het besef door te dringen dat het klimaat bezig is te veranderen. Uit het meest recente wetenschappelijke rapport van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) blijkt dat een groot deel van deze verandering veroorzaakt wordt door menselijk toedoen. Zonder actie om de uitstoot van de broeikasgassen te beperken kan de opwarming van de aarde verder doorzetten, waardoor onherroepelijke en mogelijk zelfs catastrofale klimaatveranderingen waarschijnlijk worden. Volgens het Panel ligt de kritieke grens bij een stijging van 2° C ten opzichte van het pre-industriële tijdperk. Sinds enige tijd is het klimaatbeleid dan ook een belangrijk beleidsthema van de Europese Unie geworden.

In dit artikel wordt het klimaatbeleid van de Europese Unie en het nieuwe kabinet toegelicht. Ook wordt ingegaan op initiatieven van gemeentelijke overheden om aan de reductiedoelstellingen een bijdrage te leveren (doorgaans aangeduid met het begrip 'mitigatie') en op initiatieven om tijdig in te spelen op de gevolgen van de klimaatverandering door ruimtelijke aanpassing ('adaptatie' genoemd).

Op zich is klimaatverandering fysisch-geografisch geen nieuw verschijnsel: het klimaat is immers altijd aan veranderingen onderhevig. De huidige klimaatverandering verloopt echter in een hoger tempo.

Begin juni hebben het Milieu- en Natuurplanbureau en andere klimaatinstellingen de Nederlandse vertaling van de IPCC-rapporten en de betekenis hiervan voor Nederland gepubliceerd. Hoofdconclusies waren onder meer:

- de mensheid heeft een onmiskenbare invloed op het klimaat; dit blijft nog eeuwen zo, zelfs als we maatregelen nemen om die invloed te beperken;
- reeds waargenomen veranderingen – gemiddeld hogere temperaturen, een stijgende zeespiegel en veranderingen in neerslag en extreem weer – zullen verder doorzetten

Dit vormt een signaal voor overheden en ook gemeenten om actief klimaatbeleid op te zetten.

VOORTREKKERSROL

Het Kyoto-protocol uit 1997 was een eerste stap in de richting van wereldwijde terugdringing van klimaatverandering. Deze afspraken zullen echter in 2012 aflopen. Om aan Kyoto een vervolg te geven presenteerde de Europese Commissie in januari 2007 een tweetal mededelingen met vergaande doelstellingen op het gebied van reductie van broeikasgassen. Deze mededelingen 'Limiting Global Climate Change to 2 degree Celsius – the way ahead for 2020 and beyond' en 'An Energy Policy for Europe' vormen de kern van de beleidsstrategie van de Europese Commissie voor energie en klimaat. Op initiatief van het Duitse voorzitterschap is deze strategie in maart 2007 op de Voorjaarsstop door de regeringsleiders bekrachtigd. Hier is onder meer afgesproken dat:

- de uitstoot van het broeikasgas CO₂ in 2020 moet zijn gereduceerd met 20% ten opzichte van 1990;
- in 2020 minstens 10% van alle olie en diesel in de vervoers-

- sector moet bestaan uit biobrandstoffen;
  - er bindende maatregelen komen om ervoor te zorgen dat 20% van alle energie in de Europese Unie afkomstig is uit duurzame bronnen, zoals zon, wind en water.
- Eind juni 2007 is door de Europese Commissie eveneens een Groenboek over aanpassing aan de klimaatverandering gepubliceerd.

Het kabinet heeft 14 juni jl. het Beleidsprogramma 2007-2011 aan de Tweede Kamer aangeboden, de concrete uitwerking van het coalitieakkoord. Het kabinet wil actief bijdragen aan het tot stand komen van nieuwe ambitieuze internationale klimaatdoelstellingen voor de periode na 2012. In de strijd tegen klimaatverandering wil

Nederland een voortrekkersrol spelen. In het Project 'Schoon en zuinig' zijn deze doelstellingen in concrete voornemens vertaald:

- een energiebesparing van 2% per jaar;
- een verhoging van het aandeel duurzame energie tot 20% in 2020;
- een reductie van de uitstoot van broeikasgassen van 30% in 2020 ten opzichte van 1990.

Voor de komende eeuw is het klimaatbestendig maken van Nederland (adaptatie) één van de grootste ruimtelijke opgaven en de grootste opgave voor het waterbeheer. Er komen uitgangspunten voor een klimaatbestendige inrichting van Nederland, op basis van een langetermijnonderzoek naar de kwetsbaarheid van de ruimtelijke hoofdstructuur. Bovendien komt er een afwegingskader – op basis van de klimaatscenario's van het KNMI – voor locatiekeuze en inrichting van grootschalige projecten, gebiedsontwikkelingen en investeringsprogramma's.

GEMEENTELIJKE INITIATIEVEN

In het kader van het project 'Gemeenten zetten klimaat op de kaart' hebben gemeentebestuurders samen met de VNG in april 2007 tijdens een tweedaagse conferentie concrete acties geformuleerd om bij te dragen aan deze ambities. In de daar opgestelde 'Verklaring van Texel' is onder meer afgesproken dat gemeenten:

- in het gemeentelijk beleid een hoge prioriteit geven aan klimaatbeleid;
- een voorbeeldfunctie vervullen voor burgers en bedrijven;
- bij alle aanbestedingen, bestaande bouw en nieuwbouw klimaatbeleid als belangrijke vereiste opnemen;
- burgers stimuleren door middel van goede voorbeelden;
- afspraken maken met woningcorporaties voor energiebesparing in de woningbouw.

De VNG zal de gemeenten hierbij ondersteunen door ze te informeren over een mogelijke aanpak en goede praktijkvoorbeelden. Ook zal de VNG in samenwerking met Senter Novem en de gemeente Breda een publicatie met 'best practices' uitbrengen.

Ten behoeve van de bestuurlijke discussie binnen het rijk, de decentrale overheden en hun koepelorganisaties over de

'Gemeenten zetten klimaat op de kaart'

Nationale Adaptatie-strategie is de bestuurlijke notitie 'Maak ruimte voor klimaat!' opgesteld. Momenteel vindt een consultatieronde plaats onder meer decentrale overheden over deze nota. Regionaal zullen bijeenkomsten worden georganiseerd om met relevante partijen te bekijken op welke wijze klimaatbestendigheid van ruimtelijke ontwikkelingen kan worden vergroot.

Europa decentraal heeft recentelijk een factsheet samengesteld met informatie over het Europees klimaat- en energiebeleid, dat te lezen is op de website:

www.europadecentraal.nl

(Met dank aan Magriet de Jonge, Senior beleidsmedewerker Milieu&Mobiliteit VNG.)

NIEUWS VAN EUROPA DECENTRAAL

GEMEENTEN ONTVANGEN PRIJS

De gemeenten Oudewater, Sint Anthonis en Maastricht zijn de winnaars van de prijsvraag 'viering 50 jaar Europa in gemeenten'. Alle gemeenten ontvingen begin 2007 van VNG-voorzitter Deetman een oproep voor deelname. Door het organiseren van een activiteit in de gemeente om 50 jaar Europese samenwerking te vieren en hiervan verslag te doen, kon men meedingen naar de prijs. De gemeente Oudewater organiseerde een scholenwedstrijd met als thema 'Vrijheid-Vrede-Verdraagzaamheid in Europa'. Ook in Sint Anthonis stond de jeugd centraal. De jeugdgemeenteraad in deze gemeente zet zich in voor het organiseren van een internationaal Europafestival voor scholieren. Maastricht kreeg een eervolle vermelding als 'meest Europese stad' vanwege het grote aantal activiteiten dat de gemeente in 2007, 15 jaar na het sluiten van het Verdrag van Maastricht, organiseert. De drie gemeenten ontvingen tijdens het VNG-congres op 5 juni uit handen van de directeur van het Bureau Europees Parlement in Nederland, de prijzen: reischeques om in totaal vijf personen af te vaardigen voor een reis naar het Europees Parlement in Straatsburg. De actie is een gezamenlijk initiatief van de VNG, het Bureau Europees Parlement en kenniscentrum Europa decentraal.

HONDERDEN KILO'S EUROPAKENNIS NAAR GEMEENTEN

'Praktische informatie over Europa? Daar maak ik graag nog plek voor!' De reactie van een van de honderden bestuurders op het VNG-congres die een informatiepakket haalden bij de Europastand. De stand vertegenwoordigde de drie partijen die gezamenlijk het Europese informatiegebied voor gemeenten dekken. Het VNG Servicebureau Europa (subsidies en kennisnetwerken), kenniscentrum Europa decentraal (Europees recht en beleid) en de Directie Europa/ Internationaal van de VNG (gemeentelijke belangbehartiging in Brussel). Naast de corporatiebrochure van de drie partijen, vinden de publicaties van Europa decentraal over de doorwerking van Europees recht op verschillende beleidsterreinen gretig aftrek. En voor degenen die de Europa-informatie er niet meer bij konden dragen: alle publicaties zoals de veelgestelde vragen Bao, de Dienstenrichtlijn, Loonkostensubsidies en staatssteun en de handreiking gemeenten Europaproof zijn ook te lezen op www.europadecentraal.nl

LISSABONNETWERK VAN STEDEN EN REGIO'S

Sterkere samenwerking tussen nationale en decentrale overheden creëren om de uitvoering van de Lissabondoelstellingen

you control climate change

gen op decentraal niveau te versterken. Dat is het doel van het Lissabon Monitoring Platform van het Comité van de Regio's dat inmiddels ruim 100 leden telt. Ook verschillende Nederlandse gemeenten en provincies hebben zich bij dit initiatief aangesloten. De Lissabonstrategie richt zich op meer economische groei en werkgelegenheid in de EU. Decentrale overheden hebben een belangrijke rol bij het halen van deze doelstellingen, omdat voor veel 'Lissabonterreinen' actie op lokaal en regionaal niveau het meest effectief is. Te denken valt aan het versterken van het ondernemings- en investeringsklimaat en het implementeren van structuurfondsprogramma's. Website Lissabon Monitoring Platform: <http://lisbon.cor.europa.eu/>

VEELGESTELDE VRAGEN BAO

Wat verandert er voor gemeenten met de nieuwe aanbestedingswet? Mogen overheidsopdrachten worden voorbehouden aan sociale werkplaatsen? Welke ruimte biedt het Bao voor het stellen van sociale- en milieucriteria? En wat is Bao überhaupt?

Decentrale overheden zijn bij het vergeven van overheidsopdrachten verplicht de regels uit de Europese aanbestedingsrichtlijn 2004/18 en het Nederlandse implementatiebesluit Bao (Besluit aanbestedingsregels overheidsopdrachten) toe te passen. Er leven bij gemeenten veel vragen over de interpretatie en toepassing van die regels. Speciaal over het Bao heeft het kenniscentrum begin 2007 het Veelgestelde vragen Bao overzicht gemaakt. Begin juni is de geactualiseerde versie van deze publicatie verschenen. In dit overzicht worden verschillende actuele probleemonderwerpen uitgelicht. Het overzicht, te lezen op www.europadecentraal.nl, zal indien nodig worden uitgebreid en geactualiseerd.

OPEN DAGEN VOOR DECENTRALE OVERHEDEN

'Making it happen – Regions deliver growth and jobs' is de titel van de 'Open Dagen 2007' – de Europese week van regio's en steden – die dit jaar plaatsvindt van 8 tot 11 oktober 2007 in Brussel. Dit thema haakt in op de belangrijkste doelstelling van het regionaal beleid in de periode 2007-2013, namelijk het behalen van de Lissabondoelstellingen voor meer werkgelegenheid en economische groei in Europa. Het jaarlijks evenement is een samenwerking van het Comité van de Regio's, de Europese Commissie en ruim 100 regio's en steden uit Europa. Er worden circa 100 workshops en sessies georganiseerd, die zich richten op de nieuwe generatie programma's die in het kader van het regionaal beleid in de lidstaten worden uitgevoerd. Website Open Dagen: <http://www.opendays.europa.eu>

JESSICA: Liefde op het eerste gezicht of winkeldochter-in-wording?

PROF. DR. NICO GROENENDIJK
JEAN MONNET HOGLERAAR EUROPEAN ECONOMIC GOVERNANCE
UNIVERSITEIT TWENTE

Enschede. Een van de nieuwe instrumenten in het EU cohesiebeleid 2007-2013 is JESSICA. Dit instrument behelst de oprichting van revoluerende fondsen voor stedelijke (her)ontwikkelingsprojecten. JESSICA is tot op heden niet echt populair. De oorzaken daarvoor liggen in de complexiteit van het instrument en in de beschikbaarheid van goede alternatieven. Bovendien is het financieringsvraagstuk – in enge zin –, waar JESSICA zich op richt, bij stedelijke (her)ontwikkeling wellicht van ondergeschikt belang voor succes of falen. Ook het ontbreken van een gedegen analyse vooraf van de behoeften in lidstaten aan financiële faciliteiten voor stedelijke vernieuwing speelt JESSICA parten.

DRIELING

JESSICA staat voor Joint Support for Sustainable Investment in City Areas en is het zusje van JASPERS (Joint Assistance in Supporting Projects in European Regions) en JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises). De drieling zag het leven in 2006 en maakt deel uit van de nieuwe instrumenten in het EU cohesiebeleid, gericht op innovatie, groei en werkgelegenheid, voor de periode 2007-2013.

JESSICA richt zich op de financiering van stedelijke (her)ontwikkelingsprojecten door middel van leningen die worden verstrekt door nieuw op te richten stedelijke ontwikkelingsfondsen (SOFs). Die fondsen worden onder andere gevoed door EFRO-middelen die normaal aangewend zouden worden als subsidies. Eenmalige subsidiemiddelen uit de Operationele Programma's (OPs) worden dus omgezet in fondskapitaal, met aanvullende bijdragen vanuit de publieke en private sector. Na terugbetaling aan het SOF van verstrekte leningen moeten de middelen wederom worden ingezet voor stedelijke (her)ontwikkeling conform het idee van een 'revolving fund'. JESSICA kent verder de mogelijkheid stedelijke holding funds (SHFs) op te richten van waaruit meerdere SOFs van middelen worden voorzien en worden beheerd.

Het primaire doel van JESSICA is dus het vergroten van financieringsmogelijkheden voor stedelijke (her)ontwikkelingsprojecten zonder daarbij een beslag te leggen op de huidige – beperkte – financiële ruimte van steden, regio's en lidstaten. Daarnaast wordt JESSICA geacht bij te dragen aan een beter beheer van en een beter gebruik van expertise bij

stedelijke (her)ontwikkeling. Een grote rol is weggelegd voor de Europese Investeringsbank (EIB) bij het beheer van de SHFs, de SOFs en bij de selectie van fondsen en projecten. Het idee is dat er op tweeërlei wijze selectie plaatsvindt. Allereerst selecteert het programma-management van de OPs de fondsen die voor voeding vanuit de EFRO-middelen in aanmerking komen en vervolgens selecteren de SOFs de concrete (her)ontwikkelingsprojecten. Fondsen die voor voeding in aanmerking willen komen moeten beschikken over een gedegen ondernemingsplan waarin onder andere aandacht wordt besteed aan de doelgroep en de condities waaronder leningen zullen worden verstrekt. Belangrijk zijn ook sluitende afspraken over de eigendomsverhoudingen binnen het fonds en over de wijze waarop fondsen te zijner tijd worden opgeheven, aangezien in veel gevallen het fonds een coproductie zal zijn van meerdere publieke en private actoren. Vereiste is dat het fonds een afzonderlijke juridische entiteit is en dus geen onderdeel uitmaakt van een overheid of een private organisatie. Voor de selectie van fondsen is een procedure voorzien die begint met een 'call for expression of interest' en eindigt met het tekenen van 'funding agreements' tussen het programmamanagement en de uitverkoren fondsen.

Bij de projectselectie geldt dat projecten deel uit moeten maken van integrale stedelijke (her)ontwikkelingsplannen waarin niet alleen aandacht wordt besteed aan de fysieke en financiële aspecten, maar ook aan sociale aspecten en de participatie van burgers. Overigens is de reikwijdte van JESSICA groot: projecten kunnen variëren van infrastructuurverbetering

tot sociale woningbouw, van brownfield re-development tot de aanleg van nutsvoorzieningen, en van verkeer- en vervoersprojecten tot projecten gericht op het verhogen van sociale cohesie.

OPTIONELE FACILITEIT

De hierboven weergegeven hoofdlijnen van JESSICA zijn de afgelopen twee jaar zeer nadrukkelijk voor het voetlicht gebracht door vertegenwoordigers van de Europese Commissie en de EIB. Regelgeving waarin alle vereisten nader worden uitgewerkt ontbreekt nog. Toch lijkt het er nu al op dat de animo onder potentiële gebruikers allesbehalve groot is. Op dit moment is er in de EU in het kader van JESSICA welgeteld één SOF tot stand gebracht, het Stadtentwicklungsfonds Sachsen. Het betreft hier een pilot-project van de Duitse deelstaat Saksen, in samenwerking met de EIB, de Saksische Ontwikkelingsbank SAB en de stad Leipzig. In enkele andere Duitse deelstaten (Noordrein-Westfalen, Thüringen) zijn vergelijkbare pilot-projecten in ontwikkeling. In het Nederlandse Nationaal Strategisch Referentiekader Structuurfondsen 2007-2013 wordt gesteld dat men weliswaar open staat voor instrumenten als JEREMIE en JESSICA, maar dat de verwachting is dat er niet al te veel gebruik van zal worden gemaakt. Voor alle duidelijkheid: JESSICA is een optionele faciliteit. Lidstaten zijn niet verplicht tot gebruikmaking van de mogelijkheid tot omzetting van EFRO-subsidiemiddelen in fondskapitaal. Als ze opteren voor een dergelijke omzetting dienen ze wel het stramien van JESSICA te volgen.

Een mogelijke verklaring voor het gebrek aan populariteit van JESSICA is de complexiteit van het instrument. In november 2006 werd door de Commissie Regionale Ontwikkeling van het Europees Parlement reeds op dit probleem gewezen. Een in november 2006 door het DG Regio aangekondigde ex ante evaluatie van de haalbaarheid en meest efficiënte implementatie van JESSICA is (nog) niet afgerond, althans niet gepubliceerd.

Een deel van de complexiteit is terug te voeren op de wens door middel van selectie van fondsen en projecten de kwaliteit van de financiering en van projecten zelf te verhogen, vooral via betrokkenheid van de EIB. Dit aspect is niet voor alle lidstaten even relevant, maar speelt

voor de nieuwe lidstaten zeker een rol. De vraag is echter of niet hetzelfde effect bereikt zou worden indien – zoals nu al veelvuldig gebeurt – de EIB direct als financier bij projecten betrokken wordt, zonder de intermediaire structuren van SHFs en SOFs. Het onmiskenbare voordeel van JESSICA, namelijk het meerdere malen aan kunnen wenden van dezelfde financiële middelen, blijft dan behouden. Immers, de EIB als zodanig kan worden opgevat als één groot revolverend fonds. Ook de aanvullende doeleinden (gebruik maken van expertise, aandacht voor beheersaspecten) zijn door betrokkenheid van de EIB gewaarborgd. Bovendien zou ook het URBACT netwerk een belangrijke rol kunnen spelen in de uitwisseling van ervaringen zonder dat daarmee een bepaald keurslijf in de uitvoering wordt opgedrongen.

JESSICA is bovendien complex omdat het instrument niet op zichzelf staat maar ingepast moet worden in de financiële systematiek van het cohesiebeleid 2007-2013. Dat betekent bijvoorbeeld dat er allerlei – tamelijk ingewikkelde – bepalingen nodig zijn met betrekking tot financiering en terugbetaling van leningen in de uitloophase (na 2013). Ook hier geldt dat directe betrokkenheid van de EIB, dus losgekoppeld van het cohesiebeleid en bijbehorende looptijden, de zaak aanmerkelijk zou vereenvoudigen.

Een andere mogelijke verklaring voor de gebrekkige populariteit is dat potentiële gebruikers de noodzaak van JESSICA niet inzien omdat op een andere wijze al voorzien is in het basisidee van een revolverend fonds. In Nederland is sinds 1996 – op initiatief van het Bouwfonds- het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn) actief dat zich richt op het beheer van revolverende fondsen op het terrein van de volkshuisvesting in meest brede zin. Circa 150 gemeenten nemen deel aan het SVn. Een plan voor een revolverend fonds voor bodemsanering, eveneens te beheren door het Bouwfonds, zag in 2006 het licht. Ook Frankrijk (Caisse des Dépôts) en het Verenigd Koninkrijk (English Cities Fund) kennen al revolverende fondsen voor stadsvernieuwing.

CRUCIAAL BELANG

De Europese Commissie heeft benadrukt dat publiek-private samenwerking bij stadsvernieuwing niet alleen een kwestie is van private financiering als aanvulling op – tekortschietende – publieke financiering, maar ook van inbreng van specifieke competenties en kwaliteiten vanuit de private sector. Toch lijkt in JESSICA het financieringsvraagstuk voorop te staan, daar waar de ervaring leert dat het succes of falen van stede-

lijke vernieuwingsprojecten afhangt van uiteenlopende factoren. Ook hierin ligt een mogelijke verklaring voor het gebrek aan bijval.

Zo is van cruciaal belang hoe de belangen van verschillende partijen zodanig met elkaar kunnen worden verenigd dat er meerwaarde optreedt door samenwerking. Die mogelijke samenwerking behelst niet alleen de fase van het aantrekken van kapitaal, maar ook het nemen van het initiatief, de planning, de eigenlijke ontwikkelingsactiviteiten en het beheer en onderhoud van gerealiseerde voorzieningen. De vorm die de samenwerking aanneemt kan ook sterk verschillen en hangt vaak af van eigendomsverhoudingen, voornamelijk van grondposities. Private ontwikkelingsprojecten met enige hulp van overheidswege zijn denkbaar, maar ook publieke ontwikkelingsprojecten met private betrokkenheid (al dan niet met geïntegreerde contracten, dat wil zeggen contracten die meerdere ontwikkelingsfasen betreffen).

Volledige publiek-private samenwerking, waarin beide partijen in alle fasen op gelijkwaardige voet samenwerken, komt in de praktijk slechts zelden voor. Hoe de samenwerking ook vorm wordt gegeven, de juiste omgang met financiële, juridische en operationele risico's is altijd van groot belang, evenals het maken van goede afspraken over de verdeling van winsten en verliezen over de partners. Bij stadsvernieuwing is het soms lastig de economische baten die zich na afronding van het project voordoen, en die zich uitstrekken over een lange periode, terug te laten vloeien naar die partijen die zijn opgedraaid voor de initiële kosten. Vooral in de Verenigde Staten en Canada is daartoe echter een uitgebreid assortiment instrumenten ontwikkeld, waaronder tax increment financing, claw-back arrangements, development charges en wat dies meer zij. Revolverende fondsen kunnen overigens ook een functie vervullen in het vinden van adequate risico- en winstverdelingsarrangementen indien dezelfde partijen bij meerdere projecten betrokken zijn.

Hoe vergaat het de twee andere telgen uit het geslacht?

JEREMIE lijkt veel op JESSICA. JEREMIE heeft tot doel het bieden van kapitaal en expertise aan (startende) kleine en middelgrote ondernemingen. Bij JEREMIE wordt gewerkt met een holding fund op lidstaatniveau dat gevoerd wordt met middelen uit de OPs. Het holding fund ('fund-of-funds') voedt op zijn beurt allerlei kleinere fondsen die vervolgens projecten financieren op bedrijfsniveau. Ook hier is een grote rol weggelegd voor de EIB (meer in het bijzonder voor het

Europees Investeringsfonds, EIF). Het grote verschil met JESSICA is dat bij JEREMIE de jaren 2006 en 2007 uitdrukkelijk zijn bedoeld voor het maken van een inventarisatie op lidstaatniveau (en daarbinnen op regionaal niveau) van de daadwerkelijke behoefte bij ondernemingen aan financieringsinstrumenten. Die behoefte wordt vervolgens vergeleken met beschikbare faciliteiten ('gap analysis'). Een dergelijke analyse is bij JESSICA achterwege gebleven.

JASPERS is een instrument dat zich vooral richt op de nieuwe lidstaten. Het is een samenwerkingsverband tussen die lidstaten, de Europese Commissie, de EIB, en de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling. JASPERS voorziet in technische ondersteuning bij de ontwikkeling van uiteenlopende projecten die subsidiabel zijn binnen het cohesiebeleid. Het idee is om aldus de kans op succesvolle aanvragen en een doeltreffende uitvoering van projecten te vergroten. De activiteiten worden verricht vanuit regionale kantoren in Warschau, Boekarest en Wenen. De kosten van de ondersteuning worden volledig gedragen door de Europese Commissie.

Ofschoon het veel te vroeg is om conclusies te trekken, is de eerste indruk dat JESSICA tot nu toe de minst succesvolle van de drieling is. JASPERS voorziet duidelijk in een behoefte en kan voortbouwen op de ervaring met technische ondersteuning uit andere programma's zoals TACIS en PHARE. Het sterke punt van JEREMIE is de behoefteanalyse vooraf, die bij JESSICA ontbreekt. Mede door haar complexiteit heeft JESSICA tot nu toe de harten van lidstaten niet echt weten te stelen.

Stedelijke (her)ontwikkeling

Waarom waterschappen Europees moeten denken en werken

B.J.S. HOETJES

Utrecht. De vraag naar het belang van Europese betrokkenheid voor een waterschap valt eigenlijk binnen het kader van een bredere vraag, namelijk naar *good governance* – goed bestuur en goed beleid. Goed bestuur verwijst naar verschillende zaken op het terrein van organisatie en werkwijze van het openbaar bestuur, zoals effectiviteit, efficiency, maar ook democratie, verantwoording, toezicht, bureaucratie en rechtsstaat. Goed beleid verwijst vooral naar het beleidsprobleem en het beleidsobject, waar een overheid zich mee bezighoudt: wat is precies de opgave, de taak, het probleem?

OVERHEIDSBEMOEIENIS

Voor een waterschap is het antwoord op deze laatste vraag kort en krachtig, namelijk: water. Vervolgvraag is dan: wat bedoelen wij precies met water? Een chemicus zal deze vraag eenvoudig beantwoorden: water = H₂O. Voor een bestuurskundige is dit antwoord eigenlijk niet erg interessant. Hoe kan water als beleidsobject en beleidsprobleem worden gezien? Voor het openbaar bestuur draait het bij water om zwemwater, viswater, drinkwater, waswater, koelwater, vaarwater of irrigatiewater – om water als onderdeel van menselijke en maatschappelijke activiteit. Water is voor een samenleving soms een belangrijk of onmisbaar instrument of hulpbron, soms ook een bron van overlast of gevaar. Water kan soms een schaars en kostbaar goed zijn, soms een vanzelfsprekendheid, overvloedig aanwezig, en soms een onbeheersbare grootheid. Water roept voor een samenleving problemen op – van verdeling, van voorziening en van beheersing –, die door gemeenschappelijk beleid moeten worden aangepakt. In de geschiedenis van openbaar bestuur en beleid is water een zeer oud en zeer belangrijk object van overheidsbemoeienis, in Nederland en ook daarbuiten

Bij het beleidsingrijpen op watergebied, door waterschappen in Nederland en andere overheden elders, vallen twee kenmerken op van water als beleidsobject. Allereerst: het wordt overwegend in termen van algemeen belang omschreven. De belangen van individuele waterreigenaren of -gebruikers moeten vrij snel wijken voor bredere, collectieve of algemene belangen – bijvoorbeeld van de lokale gemeenschap. Ten tweede: water doorsnijdt en overschrijdt bestuurlijke grenzen, of dat nu de lokale, de regionale

of de nationale grenzen zijn. Een afzonderlijke bestuurlijke eenheid is meestal niet bij machte om de waterproblematiek volledig aan te pakken. Goed, effectief, waterbeleid vereist daarom altijd contact over de bestuurlijke grenzen heen – al is het maar om informatie uit te wisselen. Wie informeert en waarschuwt wie op welk moment? Had men niet even, op tijd, kunnen bellen? Het is voor de samenleving, en dus voor de overheid, van levensbelang, dat er tenminste een vorm van informatie-uitwisseling over de bestuurlijke grenzen heen plaatsvindt. Daarmee zijn wij terechtgekomen bij een belangrijk element van goed waterbeleid, namelijk hoe men omgaat met de grensoverschrijdende aspecten van de waterproblematiek. Daarbij gaat het ons vooral om de internationale dimensie, het overschrijden van de nationale bestuurlijke grenzen.

Het besef van de noodzaak van internationaal contact over water-aangelegenheden is natuurlijk niet nieuw. Van oudsher zijn er worden er afspraken gemaakt op dit terrein, en wel vooral door middel van internationale verdragen. De stroomgebieden van rivieren, bijvoorbeeld, kennen al geruime tijd hun verdragen en daarbij behorende organen (Rijnverdrag, Rijncommissie bijvoorbeeld). Bij het werk van de waterschappen vormen die verdragen ook vandaag een zeer belangrijk juridisch kader voor het grensoverschrijdend contact.

De totstandkoming van internationale verdragen verloopt traditioneel via diplomatieke onderhandelingen tussen regeringen, intergouvernementeel. De belangrijkste kracht achter verdragen zijn de belangen van de afzonderlijke landen. Alleen voorzover die overeenkomen en overeenstemmen, komt er een

verdrag tot stand. De vraag, of er een gemeenschappelijk probleem is, hoe dit moet worden omschreven en het meest effectief worden opgelost, is daaraan ondergeschikt. Vaak wordt die vraag niet eens gesteld, omdat het belang van één afzonderlijk land zich daartegen verzet. De machts- en belangenverhouding tussen de landen is de bepalende kracht.

AFVOERPUTJE

In waterzaken: wanneer Nederland een probleem heeft met vervuild of overvloedig Rijnwater, en Duitsland/Frankrijk niet, komt dit probleem niet in het Rijnverdrag aan de orde, en misschien zelfs überhaupt niet op de onderhandelingsagenda. Dat Nederland op die manier het ‘afvoerputje’ van Noordwest-Europa wordt, is niet aan de orde, en wordt dus ook niet langs de weg van een traditioneel, intergouvernementeel verdrag opgelost. De traditionele weg van internationale verdragen kan voor een klein land, dat veel te vragen heeft en weinig te bieden, structureel ongunstig uitpakken. Internationale verdragen hebben zeker hun nut, zij werken vaak ook, en leiden ook wel tot spelregels van ‘fair play’ tussen landen, maar als het erop aan komt, wanneer de belangen en meningen uiteenlopen, bestaat er geen groepsgevoel en draait het om ‘pressievoetbal’ tussen regeringen. Ook al heeft een klein land formeel een vetoppositie – ieder land kan weigeren om het verdrag te ondertekenen –, in feite, als het gaat om de inhoud van verdragen en de naleving, zijn de machts- en krachtsverhoudingen bepalend.

Daarom is het van grote betekenis, dat er in Europa sinds vijftig jaar een andere methode bestaat voor overheden om grensoverschrijdend te werken, namelijk de communautaire methode, die leidt tot Europese regelgeving en Europees recht.

Wat houdt die communautaire methode nu in? Zonder in de details en variaties van de besluitvorming te treden, kan men twee essentiële verschillen opmerken ten opzichte van de traditionele, intergouvernementele verdragsmethode, namelijk a) er doen bij de besluitvorming spelers mee (Europese Commissie, Europees Parlement), die bovennationaal denken en de gezamenlijke Europese problemen en belangen vooropstellen, en b) afzonderlijke landen, groot of klein, zijn hun

vetoppositie kwijt, en accepteren dat zij overstemd kunnen worden.

Dit laatste betekent, dat bij de voorbereiding van de besluitvorming ieder land genoodzaakt is om van meet af aan te zoeken naar medestanders en in groepsverband te werken. Voor kleine landen is daarbij interessant, dat in de stemmenweging (EU-raadsbesluiten kennen een systeem van stemgewichten) kleine landen overbedeeld worden ten opzichte van grote. Nederland weegt samen met België en Luxemburg even zwaar als Duitsland of Frankrijk – iets wat in zuiver intergouvernementele termen ondenkbaar zou zijn. Geen veto's dus, maar wel een veel grotere invloed voor een klein land dan in een puur intergouvernementele confrontatie. De communautaire methode is dus voor Nederland in waterzaken zeer voordelig.

GELD VOOR HET OPRAPEN

Daar komt bij, dat Europese regelgeving voorrang heeft boven nationale regelgeving, en via het Europese Hof kan worden afgedwongen. Het succes van de Westlandse tuinders om de vervuiling van het Rijnwater door de Franse kalimijnen te stoppen, was te danken aan de Europese milieuregelgeving en het Europese Hof van Justitie in Luxemburg, dat hierover bindende uitspraken heeft gedaan. Voor de naleving van Europese regelgeving is het Hof een belangrijke speler, die niet de nationale belangen, maar de Europese samenwerking vooropstelt.

Voor Nederlandse wateroverheden, in het bijzonder de waterschappen, is daarom de Europees-communautaire weg zeer aan te bevelen – ook al blijven de internationale waterverdragen een 'fact of life', waarmee ook gewerkt moet worden.

Er zijn nog meer, en sterke, redenen, waarom waterschappen er goed aan doen, de blik meer op Brussel te richten. Een reden is bijvoorbeeld: de EU produceert regelgeving op allerlei terrein, en vaak met directe werking, dat wil zeggen zij moet worden nageleefd door alle burgers, bedrijven en overheden in de Unie, zonder dat nationale overheden daarin kunnen interveniëren. Regelgeving over de werkwijze van overheden: (on)geoorloofde staatssteun, financiële rapportage, wijze van aanbesteding, of het aanbieden van (publieke) diensten zijn daar voorbeelden van. Iedereen, dus ook waterschappen, moeten daarvan op de hoogte zijn, ter voorkoming van problemen/sancties vanuit Brussel. Nog een reden: de EU stelt voor de overheden in

de lidstaten zodanige financiële kaders en spelregels – met name in Euroland –, dat overheidsbegrotingen, ook die van waterschappen, daarvan grote gevolgen ondervinden. Europees afgesproken begrotingsdiscipline werkt diep door, en ook waterschappen moeten zich daarvan tijdig bewust zijn.

Nog een andere reden voor EU-betrokkenheid: de EU produceert niet alleen regelgeving, maar ontwikkelt ook beleidsprogramma's, gesubsidieerd vanuit Brussel, die bijvoorbeeld voor een waterschap extra financiële middelen kunnen opleveren voor een betere taakuitoefening. Nu heeft, ook in Nederland, lange tijd het beeld bestaan, dat in Brussel 'geld voor het oprapen' ligt, en dat beeld is niet juist. Er liggen vele miljarden euro's in Brussel klaar, met name in de zgn. structuurfondsen, maar dat geld kent a) een strak systeem van toezicht, rapportage en verantwoording door degenen die het ontvangen en ermee werken, b) het wordt vooral besteed in die gebieden in de Unie, die echt arm zijn en dringend ondersteuning nodig hebben – dus niet Nederland, en c) het wordt bij voorkeur toegekend aan overheden die over de landsgrenzen samenwerken.

Deze drie condities betekenen, dat de Nederlandse waterschappen kunnen meedoen en meedelen in de Europese fondsen en programma's, mits zij over de landsgrenzen partners zoeken, en bij voorkeur daarbij ook de echt arme collega's in Zuid- en Oost-Europa opzoeken. Geen geld 'voor het oprapen', maar wel zinnige mogelijkheden om kennis en expertise in te zetten in Europees verband en om grensoverschrijdende activiteiten gefinancierd te krijgen.

BEST PRACTICES

Laatste reden voor EU-betrokkenheid: Brussel, de EU, is een schatkamer van contacten, ervaringen, expertise en lessen, ook op het terrein van waterbeleid. Iedere lidstaat heeft in Brussel, in zijn Permanente Vertegenwoordiging bij de EU, zijn complete nationale overheid (alle ministeries) aanwezig, plus in veel gevallen ook vertegenwoordigingen van decentrale overheden (momenteel zo'n 200) – nog afgezien van de talloze belangengroepen, ook op milieu- en watergebied. Niet alleen voor het totstandbrengen van Europese regelgeving – voor informatie over bestaande regelgeving hoef je niet naar Brussel, maar naar het internet –, maar ook voor het kennisnemen van andermans oplossingen voor je eigen problemen, of het leren van an-

dermans ervaringen, 'benchmarking' en 'best practice' is Brussel 'the place to be', ook voor de waterschappen.

Dit gezegd zijnde, is de vraag: hoe kan en moet een waterschap zijn betrokkenheid bij Europa op een zinvolle manier vormgeven en organiseren? Om een vergelijking te maken met de snelweg, in de file: u hebt niet alleen te letten op uw eigen wagen (uw eigen organisatie, die in orde moet zijn, en moet doen wat u ervan verwacht), en niet alleen op de auto voor u (de nationale overheid, die grote vrachtwagen waar u achter kunt kruipen en die u alle uitzicht belemmert), maar ook op de auto daarvoor (de Europese Unie, waar allerlei belangrijke dingen gebeuren, die voor u gevolgen gaan hebben) en op de zijwaarts inkomende auto's (de collega's uit andere lidstaten, die soms niet en soms wel van betekenis zijn).

Grondregel: snelheid maken, meedoen, positie kiezen, afstand en overzicht houden, anticiperen. Blindvaren op de nationale overheid lijkt misschien het gemakkelijkst – de rijksoverheid blijft nu eenmaal de belangrijkste bestuurlijke mede-weggebruiker –, maar is onvoldoende: de bekeuring uit Brussel, of het bestuurlijke verkeersongeluk raakt onherroepelijk ook de decentrale overheden, en daarom moet je in Brussel aanwezig zijn, je antenne hebben en anticiperen op de ontwikkelingen.

Nog een paar trefwoorden voor de activiteit en aanwezigheid in Brussel: werk samen en nooit solistisch (daarvoor zijn wij in Brussel te klein), wees in de gedachten- en besluitvorming liever te vroeg dan te laat (wees 'de hand die schrijft', een late lobby werkt niet), en leer boven-nationaal te denken (een ander zal alleen naar u luisteren, wanneer u voor die ander belangstelling toont en luistert). Wie zich aan deze regels houdt, zal in Europa een enorme bijdrage vinden aan good governance, aan een beter bestuur en beleid op watergebied.

ⁱ Bewerkte versie van de *keynote speech* voor de workshop 'Waterschappen EU-bewust(eloos)?', georganiseerd door de Unie van Waterschappen, Utrecht, 23 mei 2007

Nederland één regio in Europese Unie

KOOS VAN HOUT

Brussel. Het ministerie van economische zaken en de vier grote steden zijn op het eerste gezicht winnaars in de slag om subsidies uit de Europese structuurfondsen. Dat blijkt uit het definitieve Nationaal Strategisch Referentiekader, waar Europees commissaris Danuta Hübner medio juni haar goedkeuring aan heeft gegeven. Er volgt nog een rondje regelgeving, op basis waarvan juridische rechten en plichten helder gemaakt worden. Maar het beleid ligt nu tot het jaar 2013 vast.

RONDPOMPEN VAN GELD

Dat Nederland veel minder subsidies uit Brussel krijgt dan in de vorige periode 2000-2006 was al eerder duidelijk geworden. Maar nu liggen ook de bedragen vast. Tot 2013 is uit het Europees Sociaal Fonds € 830 miljoen beschikbaar. Deze subsidies worden centraal via het ministerie van sociale zaken in Den Haag verdeeld. Voor regionale subsidies is ongeveer hetzelfde bedrag uitgetrokken. Het ministerie van economische zaken legt daar € 255 miljoen (85 miljoen voor noord, 39,5 miljoen voor oost, 81,6 miljoen voor west en 48,8 miljoen voor zuid) aan co-financiering bij. De rest van deze co-financiering moet door de betrokken provincies, gemeenten en bedrijven op tafel worden gelegd. Daar bovenop komt nog € 247 miljoen voor de hele planperiode voor grensoverschrijdende programma's in Euregio's en voor een maritiem programma voor de Zuidelijke Noordzee en Het Kanaal. Aangrenzende regio's in Neder-

land, België, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk profiteren daarvan. Voor dit onderdeel legt het kabinet € 44 miljoen aan co-financiering opzij. Het maritieme programma is nieuw voor ons land.

In politiek Den Haag bestaat al enige tijd weerzin tegen het subsidiëren van regionale projecten door de Europese Commissie. Nadat eerder oud-minister Zalm (VVD) al regelmatig had geprotesteerd tegen dit 'rondpompen van geld', heeft ook zijn opvolger Wouter Bos (PvdA) onlangs op een bijeenkomst van zijn partij over Europa zich gekeerd tegen dit stelsel. Nederland en andere rijke lidstaten van de Europese Unie zouden heel goed zelfstandig regionaal beleid kunnen voeren, is het argument daarvoor.

Het stelsel van Europese subsidies voor regionaal beleid vloeit echter voort uit wat wel 'een historisch compromis' genoemd kan worden. Het zit verborgen in de Acte Unique (1987), waarvoor de

toenmalige voorzitter van de Europese Commissie Jacques Delors zich sterk maakte. Het compromis lag aan de basis van de interne markt met de grondregel van het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal. Die interne markt, voor een belangrijk deel werkelijkheid geworden via het toenmalige project 'Europa '92', beoogde een stelsel van zoveel mogelijk vrije concurrentie in te voeren. Minder bekend is de andere kant van het compromis. In zijn, helaas alleen in het Frans uitgegeven Mémoires (2004), vertelt Jacques Delors dat er alleen unanimité over de Europese interne markt bereikt kon worden, wanneer daarin sociale correcties zouden worden opgenomen. Zoals de lidstaten in de jaren zeventig en tachtig zelf nog regionaal structuurbeleid konden voeren, zou dat op de Europese interne markt op Europees niveau gestalte moeten krijgen. Op basis van die redenering, zijn in de eerste helft van de jaren negentig de Europese structuurfondsen in het leven geroepen.

Het valt daarom goed te begrijpen, waarom in de afgelopen jaren er maar weinig steun was voor het streven van Nederland en twee andere lidstaten om de structuurfondsen alleen nog te richten op de arme lidstaten. De belangen van de meeste lidstaten bij een leuke stroom van subsidies uit Brussel zijn groot. Die subsidies zijn nu bovendien op een zinvolle wijze aan de hoofddoelstellingen van het Europese economische beleid (de zogeheten Lissabon Agenda) gekoppeld. En daar willen ook de rijke lidstaten graag van profiteren.

GEOLIEDE MACHINE

In de aanloop naar de onderhandelingen over de Financiële Perspectieven voor de jaren 2007 tot 2013 ontstond daardoor een meningsverschil tussen de rijksoverheid en de vertegenwoordigers van de regionale overheden. Moest Nederland nog wel inzetten op een (klein) deel van de regionale en sociale subsidies uit Brussel? Minister Zalm wilde dat tegenhouden. Maar, zei indertijd burgemeester Rombouts van 's-Hertogenbosch (lid van het Comité van de Regio's), "die man houdt niet zoveel van Europa. Hij zou iets meer visie moeten hebben op de samenwerking in Europa".

Danuta Hübner, EU-commissaris voor regionaal beleid

In ieder geval gaat het bij de Europese subsidies om toepassing van economisch beleid dat op Europees niveau is afgesproken. Regio's, die op dat vlak te kampen hebben met een achterstand, kunnen met eigen projecten aanhaken. Die projecten moeten worden geformuleerd op een wijze die past bij dat beleid. En bovendien is het verplicht eigen geld bij te leggen. Je krijgt de subsidies niet op een koopje. Integendeel, het is soms 'net het laatste zetje om een project van de grond te tillen'.

Het einde van dit verhaal was dat Nederland zich erbij neerlegde ook in de nieuwe planperiode mee te doen aan het Europese structuurbeleid. En dit keer lijkt het allemaal ook betrekkelijk op rolletjes te verlopen. Dat was in 1994 wel anders. Toen werd bij de eerste ronde na de invoering van de Acte Unique door het toenmalige kabinet Flevoland naar voren geschoven als een regio met achterstand. Omdat vele inwoners van die provincie in Amsterdam werkten, kon statistisch worden aangetoond dat het gemiddelde inkomen dat in de provincie zelf werd verdiend, beneden 75% van het Europese gemiddelde lag. Het heeft de provincie ruim tien jaar geen windeieren gelegd.

Ook bij de tweede planperiode in 2000 kwam Nederland niet goed uit de startblokken. Op nationaal niveau duurde het lang voor er een goed plan lag. Dat leidde tot de situatie dat halverwege de planperiode het erop leek dat er heel wat voor ons land bestemde subsidie in Brussel zou achterblijven omdat de co-financiering op nationaal niveau niet goed was geregeld. Maar uiteindelijk bleken de problemen nog op tijd opgelost te kunnen worden. En intussen beschikt ons land over een geoliede machine om Europese subsidies te verwerken in passende plannen in de regio en ter bevordering van de werkgelegenheid. Maar die corrigerende beweging heeft wel een prijs. Nationale politici in Nederland zijn geen grote bewonderaars van regionale overheden die zelfstandig de weg richting Brussel in slaan. Dat gold overigens voor het vorige kabinet met een sterke VVD-inbreng sterker dan voor de huidige ploeg. En het Nationaal Strategisch Referentiekader, in hoofdzaak nog voorbereid door oud-staatssecretaris Karien van Gennip, vertoont daarvan duidelijke trekken.

En zo is het gekomen dat Nederland een plan in Brussel heeft verdedigd waarin vooral de nationale beleidsplannen als de Nota Ruimte en de Nota 'Pieken in de Delta' een financieel ruggensteuntje krijgen. Heel Nederland, inclusief de Randstad en de vier grote steden, kun-

EU-landbouwsteun

nen nu voor subsidies uit het Europese structuurbeleid in aanmerking komen. En dat heeft maar weinig meer van doen met de oorspronkelijke gedachte om regio's met een achterstand te helpen wat dichterbij te komen.

Voor een deel is dat wel te begrijpen. Voor de Europese Commissie kan Nederland als geheel net zo goed een 'regio' zijn als bijvoorbeeld een flinke Duitse deelstaat. En in het licht van de grote getallen gaat er maar een klein stroompje geld naar ons land. Er is wel overleg geweest in Brussel over deze benadering, maar uiteindelijk is commissaris Hübner akkoord gegaan met deze opzet.

Voor het ministerie van economische zaken was dit een nastrevenswaardig doel. Het ministerie heeft de neiging aan het eigen, nationale beleid zoveel mogelijk voorrang te geven. Als er sprake is van Europees beleid, dan wil dit departement dat graag onder de eigen nationale plannen schuiven. Zeven jaar geleden kreeg het ministerie als kritiek dat er te weinig visie was op de wijze waarop co-financiering voor Europese subsidies was georganiseerd. Die kritiek heeft men ter harte genomen. Maar tegelijk heeft men van de gelegenheid gebruik gemaakt om een zwaar eigen stempel daarop te drukken.

MINDER ASFALT

Dat kon ook omdat uit de onderliggende beleidsanalyses in het NSR blijkt, dat er nog maar weinig verschillen tussen de Nederlandse regio's bestaan. Op indicatoren als inkomen per hoofd van de bevolking, werkloosheid en participatiegraad verschillen de regio's in ons land nog maar heel weinig van elkaar. Dat

ligt nog wel anders als het gaat om research en technologische ontwikkeling. De High Tech Campus Eindhoven maakt hier het verschil. Het zuiden van Nederland behoort daardoor tot de topregio's in de Europese Unie. Vooral het noorden blijft hierbij achter. Daar moet men het nog veel meer hebben van de maakindustrie. En daardoor is die regio veel kwetsbaarder voor het overplaatsen van werk naar landen met lagere lonen.

Om die reden wordt het beschikbare geld tot 2013 niet geheel evenredig verdeeld. Tot 2010 krijgt het noorden per jaar een extra deel. Doel ervan is om ook in dit landsdeel de uitgaven voor R&D verder op te krikken. Het is vervolgens in heel Nederland nog steeds de kunst om de resultaten van dergelijk innovatief onderzoek ook daadwerkelijk om te zetten in zinvolle producten voor de markt. Op dat punt (met een moeilijk woord spreken we dan over 'valorisatie') loopt Nederland nog lang niet voorop. Op een recent congres in Rotterdam bleek dat de geesten in Nederland wel rijp zijn voor 'valorisatie', maar dat het in de praktijk nog maar in 5% van de mogelijkheden ook daadwerkelijk tot productie en zakelijke verkoop van nieuwe uitvindingen komt. In de Verenigde Staten ligt dat percentage rond de 75%.

Uit de cijfers en gegevens blijkt verder, dat er inhoudelijk een verschuiving is aangebracht in de gekozen doelen. In het plan 2000-2006 lag er nog een sterke nadruk op 'asfalt', oftewel subsidies voor wegen en andere vormen van infrastructuur. In de komende periode zal 80% van de regionale subsidies worden bestemd voor ondersteuning van het R&D beleid.

Mariann Fischer Boel, EU-commissaris voor landbouw

Daarmee wordt voldaan aan de Europese eis om ook regionale subsidies te koppelen aan de doelstellingen van de Lissabon Agenda. Ook wordt zo een logische koppeling mogelijk met beleid dat kan worden gemaakt vanuit de mogelijkheden in het Zevende Kaderprogramma R&D.

Het ESF-beleid zal nauwelijks verschillen van dat in de vorige planperiode. Er wordt naar gestreefd met 'zo weinig mogelijk administratieve lasten' te werken. Uit een nog te presenteren operationeel programma zal blijken welke organisaties of bedrijven plannen kunnen indienen.

Een week na de goedkeuring van het Nationale Strategische Referentiekader kreeg Nederland ook het groene licht voor het voorgenomen plattelandsbeleid. De Europese Unie stelde voor het eerst tijdens de onderhandelingen in Berlijn in maart 1999 over de financiële meerjarencijfers 2000-2006 een budget vast voor dat doel. Nu is dat voor de tweede keer het geval. De eerste vier plannen uit een reeks van 94 (in een aantal lidstaten worden per regio plannen vastgesteld) kregen op 20 juni het groene licht van Europees commissaris Fischer Boel (landbouw). Daaronder het Nederlandse plan.

Minister Gerda Verburg meldde in een juichend getoonzet persbericht dat voor de jaren 2007 tot 2013 twee miljard euro beschikbaar is voor een vitaal platteland. "Hiermee kunnen we voorlopig uit de voeten", zei ze. Maar uit de sommetjes blijkt dat maar een kwart daarvan afkomstig is uit Europese subsidies voor het plattelandsbeleid. Door Europees en nationaal beleid te koppelen kan volgens

de Europese doelstellingen de kwaliteit van het Nederlandse platteland verder worden verhoogd, blijkt uit het persbericht.

De kerncijfers voor het Nederlandse platteland zijn volgens de Europese Commissie als volgt. De landbouwsector beslaat tweederde van de totale oppervlakte van Nederland en wanneer het water daarbij wordt gerekend is dat 56%. In de landbouw werkt 10% van de totale beroepsbevolking. Drie op de tien boeren verdient een inkomen, dat beneden het bestaansminimum ligt. Het aantal landbouwbedrijven is de laatste tien jaar met 28% gedaald. De productiviteit van de Nederlandse landbouw- en levensmiddelensector ligt 2,5 keer hoger dan het Europese gemiddelde.

VITAAAL PLATTELAND

Het plattelandsbeleid kent voor de komende jaren als inzet het begeleiden van een verdere transformatie van de landbouwsector, het in stand houden van een leefbaar en actief platteland, verbetering van het milieu door minder gebruik van nitraten en pesticiden en een goed evenwicht tussen de kwaliteit van natuur en landschap enerzijds en het gebruik voor wonen, recreatie, gezondheid en persoonlijk welbevinden anderzijds. Aangesloten wordt bij de nota Vitaal platteland die in april 2004 door het kabinet is vastgesteld.

Het ministerie van landbouw vertaalt deze doelstellingen in acties als modernisering van landbouwbedrijven, verbeteren van de infrastructuur in de landbouw, agrarisch landschapsbeheer, bestrijding van verdroging, steun aan kleine ondernemingen, toeristische activiteiten op het platteland, dorpsvernieuwing, verbeteren van cultureel en landelijk erfgoed en ondersteuning van lokaal

actieve bedrijven en groepen. Er wordt een Nationaal Plattelandsnetwerk in het leven geroepen waarbij alle mensen die op dit gebied werkzaam zijn zich kunnen aansluiten en onderling kennis en ervaring kunnen uitwisselen.

Het bedrag van € 2 miljard waarover het ministerie van landbouw tot 2013 beschikt is als volgt opgebouwd. Er komt een pot van € 486 miljoen beschikbaar uit de Europese kas. Een even hoog bedrag moet als co-financiering worden bijgelegd door rijk en provincies. Nederland heeft door de goedkeuring van dit plan toestemming om ter waarde van € 600 miljoen aan aanvullende nationale overheidsfinanciering bij te leggen. Dergelijke subsidies vallen wel onder de Europese regels voor staatssteun, maar zijn vanwege deze goedkeuring niet onrechtmatig. Verwacht wordt dat het programma zal leiden tot investeringen van particuliere bedrijven en instellingen voor een waarde van rond € 500 miljoen. De Europese subsidies moeten worden ingezet volgens de drie assen die daarvoor zijn ontwikkeld en voor een klein deel volgens het programma LEADER. In dat laatste programma zijn subsidies mogelijk voor plaatselijke actiegroepen, die met een goed plan bijdragen aan de ontwikkeling van het platteland.

As 1 van het programma is gericht op het versterken van de concurrentiekracht in de landbouw. Zoals alle economische activiteiten moeten ook die in de agrarische sector voldoen aan de innovatiedoelstellingen van de Lissabon Agenda. Verder vallen hieronder activiteiten die passen binnen de doelstellingen van de grote hervormingen in het gemeenschappelijke landbouwbeleid uit 2003, zoals een goed milieubeheer, een goed beheer van het water overeenkomstig de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water, veiligheid van het voedsel en de gezondheid en welzijn van dieren.

As 2 richt zich op de ondersteuning in de regio's van het grote Europese plan Natura 2000. Dat plan beoogt een samenhangende Europese structuur voor natuur en landschap te vormen en kan onder omstandigheden ertoe leiden dat boeren in bepaalde gebieden niet meer voluit hun beoogde agrarische bedrijfsactiviteiten kunnen uitvoeren. In dat geval is bepaalde ondersteuning uit de Europese kas mogelijk in ruil waarvoor boeren actief zijn voor natuur en milieu in hun eigen omgeving.

As 3 richt zich op de leefbaarheid van het platteland en een steuntje in de rug voor kleine boeren en andere kleine ondernemingen.

Een weekje Europa

NICO SCHOOF, BURGEMEESTER VAN ALPHEN AAN DEN RIJN

Brussel. Op verzoek van 'De Europese Gemeente' heeft Nico Schoof, burgemeester van Alphen aan den Rijn en voorzitter van de Nederlandse delegatie, een dagboek bijgehouden over zijn deelname aan de juni-vergadering van het Comité van de Regio's

DINSDAG 5 JUNI

Op naar de Bureauvergadering van het Comité van de Regio's in Brussel. Terwijl vrijwel alle gemeentelijke bestuurders zich in Utrecht hadden verzameld voor het jaarlijkse hoogtepunt van het VNG-congres, stapte ik om kwart over twee in de trein vanuit Alphen aan den Rijn. Om halfzes stond ik in Brussel. Prima verbinding. Eenmaal in Den Haag gaat de trein rechtstreeks in twee uur naar het politieke en ambtelijke hart van Europa.

Het Bureau van het Comité is een soort agenda-commissie. Alle voorzitters en vice-voorzitters van de nationale delegaties maken er deel van uit. Dus trof ik in de vergaderzaal uiteraard ook Geert Jansen, de Overijsselse Commissaris der Koningin, tot morgen de leider van de Nederlandse delegatie. We vergaderden van 18.00 uur tot 21.00 uur en dan is het in Brussel tijd voor de maaltijd! Afgezien van een aantal huishoudelijke en personele zaken, bestond de agenda uit een vooruitblik op de plenaire vergadering van morgen en overmorgen en was een vertegenwoordiger van de Portugese regering aanwezig om de speerpunten van het EU-voorzitterschap van Portugal (vanaf 1 juli a.s.) toe te lichten. Een goed, stevig en helder verhaal. Natuurlijk wil Portugal het werk van de Grondwet, of liever de Verdragswijziging, afmaken. En dat hangt weer af van hoever het huidige Duitse voorzitterschap komt, samen met de regeringsleiders eind van deze maand. Erg veel waardering voor het Nederlandse standpunt bestaat er overigens niet en daar heeft men ook wel gelijk in vind ik. Verder zal Portugal uiteraard werk maken van meer aandacht voor de Lissabonagenda. Deze staat voor een afspraak van enkele jaren terug om de concurrentiekracht van Europa te vergroten. Portugal vroeg, en dat was niet tegen dovemansoren gezegd, de vertegenwoordigers van gemeenten en regio's nadrukkelijk zich ook op het lokale en regionale vlak in te zetten voor de Lissabondoelstellingen. Hier waren we het dus snel over eens. Er ontspoon zich nog een discussie over algemene Europese items, wat de vertegenwoordiger van de Portugese regering fijntjes deed opmerken dat zij dacht dat ze hier met decentrale bestuurders in gesprek was.

WOENSDAG 6 JUNI

Drie vergaderingen vandaag. Eerst een bijeenkomst met mijn politieke groepering. Daarna voorbereidend overleg met de Nederlandse delegatie en tenslotte dan de plenaire vergadering van het Comité.

Net als in het Europees Parlement bestaat het Comité uit vier politieke groeperingen. Als D66-er hoor ik tot de ALDE-groep, samengesteld uit de verschillende liberale partijen. We bespraken kort de hoofditems van de 'plenaire' en de stemadviezen die we vanuit onze politieke hoek meekrijgen, waarbij vooral de liberalisering van de postmarkt een hot item was. Duidelijk is dat postkantoren overal in Europa op belangstelling van de lokale besturen mogen rekenen en vaak als een soort gemeenschapscentrum worden gezien. Ook in Nederland kennen we de discussies over het postkantoor als belangrijke en soms laatste voorziening in een dorp.

De vertegenwoordiger uit Estland lichtte nog eens de perikelen met Rusland toe en de relatie die lokale bestuurders hiermee hebben. Ierland werd gefeliciteerd met het nieuwe landsbestuur.

Aansluitend, de bijeenkomst van de Nederlandse delegatie. Met een toespraak nam ik namens de delegatie afscheid van Geert Jansen als voorzitter. Hij is dat

vier jaar geweest en heeft voor verdere structurering van het bonte gezelschap van personen en meningen gezorgd, zodat het Nederlandse geluid beter over het voetlicht is gekomen. In de delegatie werken provincies en gemeenten heel nauw samen. Bijna een voorbeeld voor hoe het in Nederland zelf zou moeten gaan... Het afscheidscadeau 'Europa na de Oorlog' bleek een schot in de roos. Ik zag hem daar later zelfs tijdens de vergadering nog in lezen!

In diezelfde vergadering mocht ik de voorzittershamer overnemen van Geert. Hij deed dat toepasselijk door mij de werkagenda 2007 van de delegatie te overhandigen. Gestructureerd blijven werken was daarmee zijn boodschap. Vanzelfsprekend. Daarnaast zal ik de politieke lijnen tussen het Comité en onze bewindspersonen, de specialisten in de Tweede Kamer en de Nederlandse Euro-parlementariërs gaan aanhalen, met als enig doel de Nederlandse inbreng vanuit gemeenten en provincies af te stemmen en te versterken.

Vervolgens staken we over van het gebouw van het Comité, naar het Charlemagnegebouw waar de plenaire plaatsvond. Vanaf drie uur tot 's avonds negen uur. En dan morgen verder. Gespreksonderwerpen? We begonnen met drie rapporten van leden van het Comité over de uitbreiding van de EU en de

positie van de decentrale overheden in de landen die toegelaten gaan of kunnen worden toegelaten.

Vervolgens sprak de minister-president van Luxemburg, de heer Juncker, een doorgewinterde Europeaan, over de Verdragsherziening. Dat sloot mooi aan bij het rapport van Comitélid Paiva uit Portugal, waarin hij pleitte voor snelle voortgang van het grondwettelijk proces, een oproep deed aan de regeringsleiders die eind juni in Brussel bij elkaar zijn. Het Comité benadrukte dat in ieder geval de punten die de positie van de decentrale overheden, de overheidslaag die het dichtst bij de burger staat, gewaarborgd blijven en dat voorts de decentrale overheden op de goede momenten bij de besluitvormingsprocessen betrokken moeten worden. Van onze kant mocht ik benadrukken (daar hadden we al eerder een amendement over aangenomen) dat de verdragsherziening een breed draagvlak in Europa moet hebben en heb ik kort de Nederlandse situatie geschetst. Onze delegatie staat voor een verdragsherziening die zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke tekst ligt.

Later in de vergadering is nog gesproken over de bijdragen van gemeenten en regio's aan de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling, de liberalisering van de postmarkt en de EU-strategie om schade door alcoholgebruik te beperken (met enig verzet uit de wijnproducerende regio's!).

Hierna heb ik de vergadering verlaten voor de officiële opening van het Huis der gemeenten, steden en regio's. Het

Goed, stevig en helder verhaal

Nico Schoof, burgemeester van Alphen aan den Rijn

nieuwe kantoor waar veel medewerkers van die overheden uit een aantal Europese landen hun werkplek hebben. De VNG heeft een sterke rol gespeeld bij deze gezamenlijke huisvesting. Veel effect voor relatief weinig geld. De provincies zijn nog apart gehuisvest en dat zet sommige provinciebestuurders alsnog weer aan het denken! Uit de belangstelling van velen en zelfs vijf Eurocommissarissen mag afgeleid worden dat dit nieuwe Huis zeer gewaardeerd wordt. Op de terugweg nog even aangelopen bij een heel mooie presentatie van de Brabanden uit Nederland en België. Echt goede promotie, heel goed

voor de netwerken en voor het imago. Ze deden het goed die Brabanders! Zelfs Wil Tura hadden ze van stal gehaald. Alles speelde zich af in en op het Place du Luxembourg, een heerlijk authentiek stukje Brussel, midden in de Europese wijk.

DONDERDAG 7 JUNI

Vervolg van de plenaire vergadering. Gesproken over ontwikkelingsbeleid in aanwezigheid van Eurocommissaris Rehn, over energiebeleid met Eurocommissaris Piebalgs en over regionaal beleid (lees structuurfondsen, geld dus) met Eurocommissaris Hübner, een zeer trouwe gast in onze vergadering. Zij is voor ons een van de belangrijkste commissarissen. En dan 's middags weer terug naar Alphen aan den Rijn, waar het gewone werk al weer op me wachtte, keurig door mijn secretaresse geordend.

Nog een kleine anekdote tot slot. Tijdens de vergadering zijn er ook 'wandelingen', koffie, en ook af en toe een toiletbezoek. Ik loop gedachteloos naar binnen en zie opeens een rok. Verkeerde deur denk je dan en keer om.

Vervolgens keek ik nog eens goed en jawel, het was een Schotse rok! En ineens dacht ik, ja, dit is Europa: een grote verscheidenheid van culturen, gewoonten, tradities. Dat moet absoluut zo blijven, dat is de kracht van Europa. En als we daar een paraplu overheen kunnen leggen van afspraken die ons milieu, onze veiligheid, onze concurrentiepositie, de positie van de consument, de student en de werknemer in een vrij Europa kunnen waarborgen, dan zijn we echt op de goede weg! 🇪🇺

"enig verzet wijnproducerende regio's"

Meppel maakt werk van Europa

KO SCHEELE, WETHOUDER

Meppel. Elk jaar wordt op 9 mei de dag van Europa gevierd. Diverse gemeenten organiseren op deze dag allerlei activiteiten. Zo ook de gemeente Meppel. Veel aandacht werd besteed aan het thema 'werk'. Europa heeft concrete betekenis voor de burger. Europa moet weer van de burger worden. De belangstelling en de resultaten waren boven verwachting: bedrijven, scholen en politici vonden elkaar in boeiende bijeenkomsten. Een gemengd theateroptreden van een groep werklozen uit Palermo met de lokale dansschool was de passende afsluiting van de dag. Een tijdelijke afsluiting, want de reacties van betrokkenen en de media waren dermate positief dat er zeker een vervolg komt. Daar zie ik naar uit!

In het ochtendprogramma legden leerlingen van de acht Meppeler scholen voor voortgezet onderwijs bedrijfsbezoeken af. De jongeren in de leeftijdsgroep 15 tot 18 jaar maakten kennis met de internationaal opererende bedrijven die in Meppel zijn gevestigd. De bedrijven lieten zien wat de mogelijkheden zijn van werk binnen de Europese grenzen. De directies vertelden enthousiast over hun eigen bedrijf, over opleidingsmogelijkheden en over de huidige ontwikkelingen op de markt en in de nabije toekomst. Tijdens een gezamenlijke lunch rapporteerden de leerlingen over hun ervaringen aan vertegenwoordigers van de politiek, betrokken ambtenaren, en hun aanwezige docenten. De Italiaanse gasten brachten verslag uit met behulp van tolken en bevestigden hoe belangrijk deze contacten zijn.

Na de lunch volgde een programma met de Italiaanse gasten. Zij werden in de raadzaal verwelkomd door Burgemeester Jan Westmaas. De kansarme groep jongeren ontmoette de Diafragma Groep, een groep Meppelers die op grote afstand staat van de arbeidsmarkt. Met behulp van fotografie leerden zij op een nieuwe manier naar hun omgeving en naar hun zelf te kijken. Een uitgelezen kans om de taalkloof met beelden te overbruggen. Beide groepen maakten samen onder leiding van Willem Vugteveen een fotoproject dat zij groepsgewijs met trots presenteerden.

Een gezamenlijke workshop Dans met de Meppeler dansschool onder leiding van Ankie Smid sloot de bijeenkomst toepasselijk af. Alle aanwezigen deden mee met de manifestatie die in de hal van het Stadhuis plaatsvond.

ROL ONDERWIJS

Het mini symposium 'Werken is grenzeloos' was het volgende programmaonderdeel dat onderdak vond in het Meppeler stadhuis. Gespreksleider was Ton

Henzen, hoofdredacteur van de Meppeler Courant. Hij leidde het debat met als gasten Bert Gildemeester van het CWI, de heer Ten Brink van Giethoorn ten Brink, Kees Kuipers van de Meppeler Handelsvereniging en namens de scholen Jenske Lorijn van het Drenthe College, Peter de Visser van Stad en Esch, en Ko Scheele. Sommigen zijn Europeaan in hart en nieren, maar ook sceptisch. Een combinatie die opmerkelijk vaak voorkomt. In het gesprek kwam de invloed van de Oostbloklanden op de werkgelegenheid aan bod en de gevolgen die dit ook voor Meppel kan hebben. De rol van onderwijs werd benadrukt met speciale aandacht voor horeca en onderwijs. Het leren van elkaar werd als kans benoemd.

Het gesprek kreeg bijna een logisch vervolg tijdens het buffet, waar Europarlementariër Esther de Lange en gedeputeerde Rob Bats als gast en spreker aanwezig waren. Esther de Lange zag vooral marktkansen dankzij economische groei, opleidingsmogelijkheden met beurzen voor studies 'over de grens', met daaraan gekoppeld erkenning van de diverse diploma's. Rob Bats benadrukte dat Meppel de poort is naar groeiemarkten en ontwikkelingen in Noord- en Oost-Europa. Benut die kans, stelde hij.

Het forum ging concreet in op de betekenis van Europees beleid voor Meppel. Ten Brink bepleitte een beleid dat meer op hoofdlijnen moet worden gevoerd, teveel details vergroten de ergernis bij ondernemers. Kuijpers sprak over de betekenis voor het MKB. Kunnen vakantieorganisaties worden ingezet om producten elders in de markt te zetten? Uitwisselingsprogramma's leveren contacten op met andere bedrijven, die weer kansen geven om zaken te doen. De koers van de euro bleef niet onbesproken, evenals de veelheid van talen die problemen geven. Enkele sprekers gaven aan dat de burger moeite heeft met de snelheid waarmee

Europa groeit. De politieke doelen moeten meer gelijk lopen met de economische mogelijkheden. Zorg was er voor de situatie in Bulgarije en Roemenië; voordat daar een economie is die bij ons kan aansluiten zijn we jaren verder. Scheele betoogde dat Europa, en Nederland, juist groot zijn geworden dankzij de open grenzen. De netto toegevoegde waarde voor Nederland is € 70 miljard! Tot slot: De toekomst voor Europa is de jeugd. Formeel gaat Europa niet over onderwijs, maar dat is geen reden om de kansen die Europa biedt niet op te nemen in lesprogramma's. Er wordt meestal gesproken over HBO en universitair niveau. Maar waar blijven de VMBO en MBO stages, vroeg iemand uit de zaal. Dat bleek een goede opmerking waar Europarlementariër de Lange nog op terug zal komen.

's Avonds was er een dansvoorstelling in schouwburg Ogerop. Deze voorstelling was het resultaat van een Europees project in het kader van het Europese programma EQUAL, dat door uitwisseling een impuls wil geven aan projecten die kansen voor jongeren op de arbeidsmarkt vergroten. Door samenwerking en discipline ontwikkelen jongeren het nodige zelfvertrouwen, waarmee zij toegang krijgen naar werk. De groep uit Palermo had in zeer korte tijd een theatervoorstelling met dans ingestudeerd. Het publiek in de afgeladen schouwburg, waaronder veel scholieren, was enthousiast. De voorstelling was een succesvolle afsluiting van de Dag van Europa.

Europadag in Meppel

Vijftig jaar Europese samenwerking

EEN DUIJS-NEDERLANDSE GEDACHTENWISSELING

Siegen. Een sombere, regenachtige vrijdagmiddag in maart. Een treinreis door een weinig inspirerend landschap in het Nederlands-Duitse grensgebied. Uitgestapt op station Siegen, waar ik als een duidelijke vreemdeling zoekend om mij heen kijk. Al snel stapt er iemand op mij af. Hij maakt zich bekend als medewerker van het plaatselijke CDU-bureau, een ongekende luxe vergeleken met de voorzieningen van het Nederlandse CDA-, en brengt mij naar mijn hotel en vervolgens naar een klein conferentie-oord in de stad. Het is de tijd van de Europa-herdenkingen, ook in Duitsland. In Siegen wordt die avond een Europa-bijeenkomst gehouden door de CDU, een andere door de SPD, en daarnaast wordt er ook een nieuwe jaarbeurshal geopend. Ik krijg dus de waarschuwing, dat de opkomst wel eens zou kunnen tegenvallen.

UITGEBUIT

De Kreis Siegen ligt in het zuidelijke deel van Westfalen. Het is een oud industriegebied – ouder, en minder groot-schalig dan het Ruhrgebied – en maakt onderdeel uit van de deelstaat Noordrijn-land-Westfalen. Voor een stad als Siegen is Berlijn politiek en bestuurlijk gezien ver weg. Boven het lokale niveau – de Gemeinde – is er de Kreis, met zowel bestuurlijke als politieke betekenis, daarboven het Bezirk (uitsluitend bestuurlijk, maar wel betekenisvol), daarboven het Land, en dan pas de bondsregering. Qua bevoegdheden en bemoeienis is Düsseldorf, de hoofdstad van Noordrijn-Westfalen, veel belangrijker dan de bondshoofdstad Berlijn.

Binnen de Kreis Siegen ligt ook Nassau-Dillenburg, dat oude historische banden heeft met Nederland en Oranje-Nassau, en daarom heeft de CDU voor deze gelegenheid gekozen voor een Nederlands-Duitse discussie over Europa. De CDU-Europarlementariër voor de Kreis Siegen heeft via zijn Nederlandse CDA-collega Lammert van Nistelrooy gezocht naar een Nederlandse spreker, die ook Duits spreekt, en mij gevonden. Een groep van ruim twintig personen is bijeengekomen voor de discussie. Een zeer gevarieerd gezelschap van mensen, afkomstig uit het 'grote' bedrijfsleven, het midden- en kleinbedrijf, de plaatselijke CDU, het deelstaat-parlement van Noordrijn-Westfalen, de deelstaatsregering, het Europees Parlement, maar ook van buiten de politiek. Er is koffie en er ontpint zich vanzelf een discussie. Eerst over de kwaliteiten van de Duitse en Nederlandse koffie en het bier, over de maatjesharing en het Noordzeestrand, het huis en de huizen van Oranje-Nassau, maar al gauw gaat het over Europa.

Angst domineert de politieke discussie

Om te beginnen brengen we nog eens in beeld, waar het bij de Europese samenwerking in wezen om draaide en draait. Waar kwam de samenwerking vandaan? Uit weinig moois: oorlog, verwoesting, massale emigratie, wanhoop, Amerikaanse aandrang en Russische dreiging. Duitsland deed van harte mee met 'Europa', maar was door de oorlog politiek volledig in diskrediet geraakt en kon eigenlijk niets anders. Nederland was zich angstwekkend bewust geworden van zijn kwetsbaarheid, en legde zich dan ook

neer bij het Frans-Duitse akkoord over Europa. Nederland was niet langer een koloniale wereldmo-gendheid, maar een

klein land, dat zijn koloniën kwijt was, en op zoek naar vrienden. De Benelux, als voorloper van de Europese samenwerking, trok de Nederlandse blik naar buiten, en er was dus een logica om de samenwerking verder uit te bouwen in Europa. Bovendien was er met Europese samenwerking een duidelijk handelsbe-lang gediend.

Waar diende en dient de samenwerking voor? Toen én nu: om volkeren en regeringen bij elkaar te brengen. Samenwerking en eenwording van de volkeren van Europa, dat wil zeggen burgers en bedrijven, zijn en blijven het einddoel van de samenwerking. De regeringen moeten en kunnen via de Europese instellingen daaraan werken. Deze doelstelling is gaandeweg uit het oog verloren, maar is in feite nog steeds van het grootste belang, en is voor een belangrijk deel ook bereikt. In de jaren '60, '70 en '80 is met ups en downs de economische samenwerking binnen Europa enorm toegenomen.

Burgers en bedrijven zijn verregaand ge-europeaniseerd, maar de overheden, en

BEN HOETJES
BIJZONDER HOOGLERAAR REGIOBESTUUR IN INTERNATIONAAL PERSPECTIEF,
UNIVERSITEIT MAASTRICHT
LECTOR EUROPEAN PUBLIC MANAGEMENT, HAAGSE HOGESCHOOL

vooral de politiek is nog steeds vooral nationaal en holt achter de feiten aan. In Duitsland en in Nederland wordt het nationale belang steeds meer gepresenteerd als de legitieme drijfveer binnen Europa en de wereld. De angsten bij de burgers voor de negatieve kanten van de Europeanisering – verlies van banen en van welvaart, internationale criminaliteit, illegale immigratie – worden door de nationale politici volop uitgebuit om de illusie van de 'soevereine nationale staat' overeind te houden. Wat wij nodig hebben, zowel in Duitsland als in Nederland, zijn politici die de burgers durven uit te leggen, dat de problemen van deze tijd niet kunnen worden opgelost zonder internationale, om te beginnen Europese, samenwerking. De nationale staat kan in zijn eentje de problemen echt niet meer aan, en heeft de andere bestuurs-niveaus, lokaal, regionaal en Europees, hard nodig. Niet angst en afkeer, maar actieve inzet is de opstelling, die in Europa vruchten afwerpt. Zonder Europa kom je nergens, met Europa kom je overal.

ACHTERHOEDE GEVECHT

Dan komen de tongen los, en wordt duidelijk hoe men aan Duitse kant tegen Europa aankijkt.

Bij de grote bedrijven in Noordrijn-Westfalen wordt over de EU zeer positief gedacht. Men verwacht veel nieuwe mogelijkheden door de uitbreiding van de Euro-zone naar de Baltische staten en de Balkan (Slovenië). Duitsland kijkt naar het oosten en zuiden, en veel minder naar het westen en noorden. Er zullen meer kansen komen voor de handel door gemakkelijkere, en meer stabiele contacten, en bedrijven zullen zich gemakkelijker gaan verplaatsen. De mobiliteit van arbeid zal daarentegen beperkt blijven, er zal een lichte neerwaartse druk op de lonen ontstaan, maar voor het sociale zekerheidsstelsel zal het grote Europa waarschijnlijk geen negatieve gevolgen hebben. Toch zijn er bij het Duitse bedrijfsleven ook wel bedenkingen. De Europese instellingen luisteren wel naar sommige, machtige belangengroepen, maar lang niet naar alle, of veel te laat, met veel frustratie als gevolg. Ook het typisch Duitse Handwerksbetrieb in het midden- en kleinbedrijf, dat Nederlanders vaak doet denken aan het gildenstelsel, wordt door de groeiende

Europese liberalisering bedreigd. Kleine bedrijven zien zich bovendien geconfronteerd met een groeiende bureaucratistische rompslomp vanuit Brussel. Waar de kleine en middelgrote bedrijven wel enthousiast over zijn, is de kleinschalige grensoverschrijdende uitwisseling in Europa, zoals het Leonardo-programma. Daardoor kunnen vakgenoten, net als bij de vroegere gilden, door heel Europa contacten leggen, leer- en werkstages lopen en hun blikveld verruimen. De oude Wandergeselle in een moderne jas.

De politiek in Noordrijn-Westfalen – regering, parlement – onderkent de betekenis van Europa, maar ook de veranderingen daarin. Sinds de recente uitbreidingen van de Unie in zuidelijke en vooral oostelijke richting gaan de Europese fondsen steeds meer naar deze nieuwe, arme landen en regio's. Voor het rijke Noordrijn-Westfalen blijft nog maar hooguit 2% van de EU-structuurfondsen over, maar toch moet ook voor dit geld gestreden worden en moeten zinvolle projecten en plannen op tafel worden gelegd. De deelstaatsregering beseft, dat dit een achterhoedegevecht is, maar vindt het toch haar taak om zo goed mogelijk de belangen van haar bedrijven en burgers in Brussel te behartigen. Over de bemoeienis van Brussel met zijn regelgeving denkt men in Noordrijn-Westfalen echt federaal. Europa moet zich niet met alles willen bemoeien, net zoals in het federale Duitsland de regering in Berlijn veel hoort over te laten aan de deelstaatsregeringen. Europa is vooral nodig om naar buiten toe, in de grote wereldconflicten, de gezamenlijke belangen te verdedigen, bijvoorbeeld tegenover de VS, India of China, of bijvoorbeeld door Europees militair optreden. Europese regels kunnen door de burgers gemakkelijk worden gevoeld als een frustrerende, onbegrijpelijke en ongrijpbare vrijheidsbeperking. Europa moet daarom zijn 'regelwoede' intomen, en beter duidelijk maken, waarom Europese regels nodig zijn.

DE BANGE BURGER EN EUROPA

De burgers, in Duitsland en in Nederland (en elders in Europa) zijn momenteel vooral bang. Angst domineert de politieke discussie, vooral de angst dat door de internationalisering de welvaart en rijkdom worden bedreigd – en angst is een zeer slechte raadgever.

Europa moet dus aan de ene kant voorzichtig zijn met regelgeving en vrijheidsbeperkingen, maar aan de andere kant mogen en moeten er toch ook Europese 'bodem-afspraken' worden gemaakt. Het kan toch niet zo zijn, dat Engeland via een 'opt-out' zijn werknemers 80 uur per week mag laten werken, terwijl te-

gelijktijd Frankrijk, Duitsland en Nederland knokken voor het behoud van een 40-urige of 35-urige werkweek? De EU moet, en kan, aan de burgers duidelijk maken, dat er soms op Europees niveau regels nodig zijn om problemen op te lossen, en dat die regels veel beter en effectiever zijn dan 27 nationale regelgevingen. Ook bij het aanpakken van grote problemen zoals milieu of criminaliteit is het duidelijk, dat nauwe Europese samenwerking en serieuze regelgeving onmisbaar is.

Tegelijkertijd moeten wij in het rijke noordwesten van Europa onder ogen zien, dat het delen van onze rijkdom met anderen, en mogelijk ook een daling van onze welvaart, op den duur niet alleen onvermijdelijk is, maar ook in ons welbegrepen eigenbelang. In Duitsland was in de jaren '30 het welvaartverlies en de angst voor een 'internationale samenzwering' de voedingsbodem voor een rampzalige politieke ontwikkeling. Zoiets mag in het Europa van nu niet gebeuren. Wij moeten daarom op Europees niveau, gezamenlijk, de nieuwe mondiale realiteit onder ogen zien en de consequenties daaruit trekken. Niet ons terugtrekken in een 'fort Nederland' of een 'fort Europa'; dat heeft geen enkele zin, en levert alleen maar schijn-zekerheid en uiteindelijk nog meer problemen en nog meer angst. Wel: aan de burgers eerlijk uitleggen, waar onze problemen, onze beperkingen en onze mogelijkheden liggen, en zonder angst gezamenlijk handelen over de nationale grenzen heen.

In een Europa zonder grenzen zijn welvaart, democratie, veiligheid en recht van alle burgers, Duitsers, Nederlanders, Grieken, Roemenen of Finnen, onlosmakelijk met elkaar verbonden. Alleen door

onderling contact, wederzijds begrip en samenwerking kunnen wij verder komen en onze grote problemen oplossen. Europa is daarbij onmisbaar.

De inhoudelijke conclusie van deze Duits-Nederlandse gedachtenwisseling is, kort gezegd: men is zeer positief, maar ook bezorgd over Europa.

Tegelijkertijd laat deze discussie een zeer positief gevoel achter, bij alle deelnemers, Duits en Nederlands. Vijftig jaar Europese samenwerking maken het mogelijk om anno 2007 in vrijheid, vrede en vreugde, een openhartige en hartelijke discussie tussen gewone Duitsers en Nederlanders te hebben over onze oude banden, onze verschillen, onze pijnlijke jaren, onze huidige nauwe gezamenlijke belangen, en onze zorgen voor de toekomst.

Dat is wel eens anders geweest: de generatie, die de Tweede Wereldoorlog heeft meegemaakt, heeft in de Nederlands-Duitse contacten decennialang een bittere smaak gebracht. Misschien is het maar gelukkig, dat deze generatie nu op de achtergrond raakt, en de puur naoorlogse Duitsers en Nederlanders het toneel hebben overgenomen. Nederlanders en Duitsers anno 2007 maken zich druk over dezelfde zaken – zoals de problemen van jeugd en gezin, de houdbaarheid van de pensioenen en het zorgstelsel, de oorlog in Irak, of de coalitie tussen christen-democraten en socialisten – en leven in dezelfde Europese wereld. Er is zoveel, dat ons bindt, en de onderlinge verschillen maken het contact alleen maar interessanter. Meer Duits-Nederlandse discussies, daarom, en meer erkenning voor Europa... ■

